

Parenting Young Children – PYC

Rapport från tre års utvecklings- och implementeringsarbete

Lisbeth Mensas

ARBETSRAPPORT 2014

Distribution

FoU Sjuhärad Vålfärd
Högskolan i Borås
501 90 Borås
www.fous.se

Redigering

Pia Mattzon,
Piamaz produktion

Tryck

Responstryck, april 2014

Parenting Young Children – PYC

Rapport från tre års utvecklings- och implementeringsarbete

FoU Sjuhärad Vårld | *Arbetsrapport*

Författare

Lisbeth Mensas

© Författaren

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna rapport, helt eller delvis, är förbjuden utan medgivande av författaren.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	7
Rapportens syfte och avgränsning.....	7
BAKGRUND	8
Generellt stöd till barn och deras familjer	8
Utvecklat stöd till barn och deras familjer	8
Behovet	8
PROGRAMMET PARENTING YOUNG CHILDREN – PYC	10
Vad är PYC?	10
Vem kan använda programmet?	10
Hur är programmet uppbyggt?	10
Avsnitt 1: Att utveckla insatsen	10
Avsnitt 2: Undervisningsstrategier för att lära ut förmågor	10
Avsnitt 3: Omvårdnad och samspel.....	10
Avsnitt 4: Tillvägagångssätt för ett framgångsrikt genomförande	11
Arbetsprocess	11
Den australiensiska utvärderingen.....	11
PYC-PROJEKTET	12
Syfte	12
Målsättning	12
Frågeställningar	12
Inledningsvis	13
ORGANISATION	14
Projektledning	14
Samarbetsparter	14
Deltagande FoU-enheter	15
Deltagande verksamheter	15
Referensgruppen.....	15
Områdesansvariga.....	16
Koppling till pågående forskningsprojekt.....	16
UTVECKLING AV DEN SVENSKA VERSIONEN AV PYC	17
Manualen	17
UTBILDNING	20
Innehåll vid utbildningstillfällena	20
Grundutbildning	20
Fördjupningsutbildning.....	20
Information till chefer.....	20
Deltagare.....	21

DELTAGANDE KOMMUNER/VERKSAMHETER	22
ERFARENHETER FRÅN DELTAGANDE VERKSAMHETER.....	24
Den pedagogiska modellen – Nätverken	24
Arbetet i nätverksgrupperna	24
Erfarenheter av deltagande i nätverksarbetet.....	24
TILLÄMPNING AV PYC	26
Föräldrar som tagit del av PYC	26
ERFARENHETER AV DELTAGANDE.....	27
Reflektioner och erfarenheter av yrkesverksamma	27
Föräldrars erfarenheter	28
Områdesansvarigas erfarenheter.....	29
KUNSKAPSSPRIDNING OM PROJEKTET	31
Informationstillfällen	31
Presentationer vid konferenser	31
Publikationer	32
Artiklar	32
Broschyrer.....	32
Informationsmaterial	32
PROJEKTGRUPPENS SAMLADE ERFARENHETER AV PROJEKTET	33
Gentemot syfte och övergripande mål.....	33
Betydelse för föräldrar.....	33
Betydelse för yrkesverksamma.....	33
Betydelse för barnen	34
Resurser och förutsättningar	34
DISKUSSION	36
Genomförandet	36
Utbildning av personal	36
Metodstöd.....	36
Cheferna	37
Utvecklingen av projektet.....	37
Samarbetet med PRC	38
Vad som är genomfört	38
YTTERLIGARE 9 MÅNADER	39
SLUTORD	39
REFERENSER	40
BILAGOR	42

INLEDNING

Arvsfondsdelegationen beviljade 2011-02-23 medel för att under tre år utveckla projektet Parenting Young Children (PYC). Den här rapporten innehåller en beskrivning av projektet, hur det utvecklats och hur vi arbetat med de olika delarna. Projektet har en nära koppling till ett forskningsprojekt där effekten av PYC undersöks. Innehållet i denna rapport speglar processen av tre års utvecklings- och implementeringsarbete av PYC i ett antal verksamheter i Sverige. 2014-02-19 beviljade Arvsfonden medel för ytterligare nio månader. Under denna tid är avsikten att utforma en hållbar hemvist för PYC i Sverige.

Rapportens syfte och avgränsning

Denna rapport är författad av Lisbeth Mensas, biträdande projektledare och ansvarig för den del av projektet som omfattat kompetensutveckling. Rapporten är kommunicerad med samtliga involverade FoU-enheter, som också ställer sig bakom innehållet i rapporten.

Rapporten avser att beskriva det arbete med PYC som bedrivits av FoU Sjuhärad Välfärd, FoU Väst/GR, Regionförbundet Uppsala län och FoU-centrum i Linköping under de tre första åren av projektet.

Projektet har under dessa tre år bestått av en forsknings- och en kompetensutvecklingsdel. Forskningen pågår fortfarande, varför denna rapport enbart beskriver arbetet kring kompetensutvecklingen samt redovisar resultat från intervjuer med föräldrar och fokusgruppsintervjuer med yrkesverksamma som deltagit i projektet. Rapporten redovisar också erfarenheter som gjorts av projektmedarbetare. Dessa har deltagit i arbetet med hela projektet, det vill säga både forsknings- och utvecklingsdelen.

BAKGRUND

Generellt stöd till barn och deras familjer

De viktigaste personerna i varje barns liv är föräldrarna. Men att vara förälder innehåller många utmaningar och svårigheter. Att få familjelivet att gå ihop med alla andra krav som samhället ställer på föräldrar kan för många bli en alltför svår uppgift. Vid barnens första levnadsår erbjuds de flesta föräldrar föräldrautbildning via mödra-/barnhälsovården eller vid familjecentral. För att förbättra möjligheten till olika stödformer har regeringen fattat beslut om en ”Nationell strategi för föräldrastöd” som utformats utifrån förslag i den statliga utredningen Föräldrastöd – en vinst för alla (SOU 2008:131), fortsättningsvis kallad Föräldrastödsutredningen. Utredningens definition av föräldrastöd tar sin utgångspunkt i FN:s barnkonvention och innebär att alla föräldrar har rätt till stöd. Föräldrastödet ska bidra till en fördjupad kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva och sociala utveckling, samt ska stärka föräldrar i sin föräldraroll (SOU 2008:131).

Utvecklat stöd till barn och deras familjer

Att bilda familj och skaffa barn ska enligt FN:s konvention om mänskliga rättigheter (1948) ses som en medborgerlig rättighet för alla människor, inklusive de som har funktionsnedsättningar (FN, 2006). Forskare rapporterar att föräldrar med psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar behöver olika typer av stöd i sitt föräldraskap. Forskarna är överens om att barnen till dessa föräldrar tillhör en riskgrupp. Det handlar om såväl psykisk som fysisk försummelse, bristande stimulans, social isolering och fattigdom (Skerfving, 2005; Socialstyrelsen, 2005, 2007). Forskning visar att det gör skillnad för barnen om professionella får kunskap och tillgång till relevanta arbetsmetoder för de komplexa förhållanden som kan råda i de här familjerna. Det rapporteras att ett anpassat och adekvat stöd bidrar till att öka förutsättningarna för barnens välbefinnande och föräldrarnas föräldraförmåga (Socialstyrelsen, 2005).

Föräldrar som har funktionsnedsättningar och deras behov uppmärksammas inte alltid, vilket bland annat kan medföra att de får stöd som inte är anpassat till dem. I den statliga föräldrastödsutredningen (SOU 2008:131) konstateras att det finns flera olika föräldragrupper, däribland föräldrar med intellektuella funktionshinder, som inte kan tillägna sig det generella föräldrastödet. Det är därför av synnerlig vikt att särskilda metoder för att stödja dessa föräldrar utvecklas.

Behovet

Bakgrunden till ansökan om utvecklingsmedel hos Arvsfonden var att det framkommit behov av att utveckla ett riktat stöd för föräldrar med funktionsnedsättningar, som har svårigheter i sin föräldraförmåga. Detta har visat sig i både forskning och praktisk verksamhet. Under våren 2009 genomfördes inom ramen för FoU Sjuhärad Valfärd en inventering om behov av FoU-insatser (Bengtsson, 2009). Företrädare för samtliga kommuner i Sjuhäradsbygden, Västra Götalandsregionen, Högskolan i Borås och Göteborgs universitet, deltog i en workshop för att identifiera de behov av forsknings- och kompetensutvecklingsinsatser som fanns inom olika verksamheter som möter barn, ungdomar och familjer. Flertalet verksamheter förde fram behov av metodutveckling för stöd och utbildning till föräldrar som hade stora

svårigheter att klara av sitt föräldraskap. Det uppmärksammades att föräldrarna hade olika svårigheter som kunde påverka föräldraförmågan, som till exempel neuropsykiatriska, psykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar, samt kognitiva svårigheter och begränsningar. De personer som arbetar inom kommunala och landstingskommunala verksamheter med att stödja dessa familjer uppgav att verksamheterna saknade och önskade metoder för att kunna ge ett konkret och strukturerat stöd. Detta efterfrågades såväl av de yrkesverksamma som av verksamhetsledare.

Forskning inom området rapporterar att föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar behöver olika typer av stöd i sitt föräldraskap, eftersom det finns risk att de försummar barnen. Det handlar om att barnen inte får den mat de behöver och/eller kläder som är anpassade till dem, säkerheten i hemmet brister, de riskerar att inte få tillräckligt med stimulans och de riskerar att hamna i socialt utanförskap (Socialstyrelsen, 2005, 2007). Forskning visar att det gör skillnad för både barn och föräldrar om professionella får kunskap om funktionsnedsättningen och dess konsekvenser. Dessutom rapporteras att tillgång till relevanta arbetsmetoder, som tar hänsyn till de komplexa förhållanden som kan råda i de här familjerna, bidrar till såväl barnens som föräldrarnas välbefinnande. Ett anpassat och adekvat stöd bidrar dessutom till att öka förutsättningarna för föräldrarnas omvårdnad av och samspel med barnen (Socialstyrelsen, 2005).

Internationellt finns det evidensbaserade föräldrautbildningsprogram för föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar (Feldman, 1998; Tymchuck, 2001; McGaw, 2000; Mildon, 2008). Det rapporteras (Feldman et al. 1985; 1986; Feldman, 1998) att föräldraförmågan för de föräldrar som har deltagit i utbildningsprogrammen stärks avsevärt jämfört med föräldrar som inte deltagit. De deltagande föräldrarna förbättrade förmågan att ta hand om sina barn, föräldrarna kunde bättre hantera sin stress och situationer av oro minskade i familjerna, säkerheten i hemmiljön ökade och dessutom ökade samhörighet och dialog mellan föräldrar och barn. Resultat från studier visar dessutom att föräldrarna kunde behålla kunskaperna i upp till ett och ett halvt år (Feldman et al. 1985; 1986; Feldman, 1998). Den internationella forskningen visar således goda resultat från riktade föräldrautbildningsprogram när det gäller att stärka förmågan hos föräldrar med intellektuella funktionshinder.

För föräldrar som har intellektuella funktionsnedsättningar och svårigheter med föräldraförmågan fanns det inget svenskt program (SOU 2008:131). För att möta de behov som finns här i landet valde projektgruppen därför att översätta och pröva ett, i Australien, utvecklat och forskningsbaserat föräldrautbildningsprogram, Parenting Young Children (PYC). 2010 ansökte projektgruppen om medel från Arvsfonden till ett treårigt utvecklingsprojekt.

PROGRAMMET PARENTING YOUNG CHILDREN, PYC

Vad är PYC?

PYC är ett utbildningsprogram för föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar och som har barn yngre än sju år. Programmet används i hemmet eller hemliknande miljöer. Syftet är att stärka och utveckla föräldrarnas förmåga till omvårdnad och samspel med barnet. PYC är utarbetat vid Parenting Research Centre (PRC) i Melbourne, Australien, och sammanställt utifrån mångårig forskning genomförd i USA och Kanada av Sheila Eyberg och Maurice Feldman.

Vem kan använda programmet?

Yrkesverksamma som i sitt arbete möter föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar, men även andra föräldrar som kan ha svårigheter med föräldraförmåga, kan ha nytta av att använda PYC. För att använda programmet behöver yrkesverksamma ha genomgått en grundutbildning omfattande tre dagar, de behöver även erhålla kontinuerligt metodstöd. Det ges även en fördjupningsutbildning omfattande två dagar. Denna fördjupningsutbildning är lämplig för personalen att gå när de kommit igång och arbetat ett tag med PYC i familjer. Det dagliga arbetet med PYC följs i geografiskt avgränsade nätverk bestående av PYC-handledare. Nätverksarbetet leds av områdesansvariga projektmedarbetare. Nätverken träffas två timmar, en gång per månad.

Hur är programmet uppbyggt?

PYC genomförs efter en manual som innehåller fyra avsnitt.

Avsnitt 1: Att utveckla insatsen

Här klargörs föräldrarnas och PYC-handledarens respektive uppgifter och roller under utbildningen. Förälder och PYC-handledare identifierar mål med utbildningen. Målen handlar om sådant som föräldern vill förbättra eller förändra i relation till omvårdnad och samspel med barnet. PYC-handledaren bestämmer vilket pedagogiskt material som ska användas och formar innehållet för att nå det uppsatta målet.

Avsnitt 2: Undervisningsstrategier för att lära ut förmågor

Detta avsnitt riktar sig till PYC-handledaren och handlar om allmänna principer för undervisning, olika undervisningsstrategier, pedagogiska metoder samt hjälp och tips i undervisningen av föräldrar. I PYC används tre olika undervisningsstrategier:

1. Lärande träning. Används vid kunskapsbaserade färdigheter. Träningen går ut på att med olika exempel lära föräldern att bedöma vad som är eller inte är en korrekt beskrivning av färdigheten.
2. Rollspel. Används när man tränar praktiska färdigheter.
3. Coachning. Används när man tränar praktiska färdigheter och föräldern har vissa förkunskaper.

Avsnitt 3: Omvårdnad och samspel

Här finns instruktioner och information om varje övningsmoment:

Modul 1: Omvårdnadskunskaper

Denna modul är inriktad på undervisning i praktisk omvårdnad och skötsel av barnet, och syftet är att föräldern ska tillägna sig kunskaper om barnets basbehov och föräldrarnas uppgifter. Till PYC-handledarens och föräldrarnas hjälp finns checklistor för olika situationer som är anpassade till olika åldrar.

Modul 2: Samspel mellan förälder och barn

Här tränas föräldern i olika relationsskapande situationer, som att leka tillsammans med barnet på ett för barnet stimulerande sätt och att uppmuntra barnet i olika situationer.

Avsnitt 4: Tillvägagångssätt för ett framgångsrikt genomförande

Detta avsnitt handlar om olika tekniker som ökar förutsättningen för att programmet ska genomföras framgångsrikt. Här finns material och självskattningsformulär som den yrkesverksamma stämmer av gentemot för att utvärdera sin egen insats. I avsnittet presenteras också olika strategier för att stödja generalisering och bibehållande av de färdigheter som föräldern tillägnat sig.

Arbetsprocess

Processen för ett individuellt utformat PYC-arbete:

1. PYC-handledaren och föräldern tydliggör varandras roller i arbetet.
- 2.Handledare och förälder sätter mål tillsammans. Föräldrarnas önskan om vad han/hon vill förändra styr detta arbete.
3. PYC-handledaren utvecklar insatsen.
4. PYC genomförs gentemot det aktuella målet.
5. Insatsen utvärderas.
6. Börja om från 2.

Den australiensiska utvärderingen

En utvärdering av PYC i 24 familjer gjord i Australien (Mildon et. al., 2008) visade följande resultat:

- Föräldrar med inlärningssvårigheter upplever att de får stöd och hjälp i sitt föräldraskap.
- Föräldrar som deltagit är mycket nöjda och tycker att programmet svarat mot deras behov.
- Stress och situationer av oro minskade signifikant för föräldrar/familjer.
- Barnens känsloutbrott minskade.
- Säkerheten i hemmiljön ökade.
- Samhörighet och dialog mellan föräldrar och barn ökade.
- Generellt upplevde de familjer som deltog att de var mycket nöjda med programmet och de ansåg att det varit till stor hjälp för att utveckla föräldraförmågor.

PYC-PROJEKTET

Syfte

Utgångspunkten för detta projekt har varit att det i Sverige finns alltför många exempel på modeller, metoder och program som importerats från andra, oftast engelskspråkiga, länder utan att dess kvaliteter har undersökts i den nya miljön. Det övergripande syftet med projektet har därför varit att översätta, bearbeta, anpassa, pröva, utveckla och implementera föräldrautbildningsprogrammet Parenting Young Children (PYC) till en svensk kontext. Dessutom har avsikten varit att utveckla en pedagogisk modell för utbildning, metodstöd och handledning i programmet.

Första projektåret genomfördes som ett pilot-år. Syftet var då att ta reda på om PYC var användbart och tillförlitligt inom ramen för några olika verksamheter i den svenska kontexten. Ett ytterligare syfte var att påbörja arbetet med en pedagogisk modell för utbildning och metodstöd i programmet. Resultaten från det första projektåret blev vägledande för arbetet under de nästföljande projektåren. Under andra projektåret utvecklades projektet i full skala och det tredje året ägnades åt konsolidering av andra projektåret. Det övergripande syftet under dessa senare två projektår var att genomföra och utvärdera metodstödet och handledningen samt att utveckla och utvärdera ett koncept för hållbar implementering av programmet i den svenska kontexten.

Målsättning

Målsättningen med projektet är att utveckla stöd till en utsatt föräldragrupp och deras barn i Sverige; föräldrar med intellektuella och/eller kognitiva svårigheter.

Frågeställningar

Den övergripande frågeställningen är om PYC är ett program som stärker förmågan hos föräldrar som har behov av stöd i omsorgen om och samspel med barnet/-en, men inte kan tillgodogöra sig de etablerade metoderna för föräldrastöd?

Specifika frågeställningar som hela projektet förväntas besvara är om:

- programmet är begripligt och användbart för yrkesverksamma i deras arbete med föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar?
- programmet förbättrar yrkesverksammas arbete i familjerna avseende att utbilda, stärka och utveckla föräldrarnas omvårdnad av och samspel med barnet/-en?
- programmets pedagogiska inslag är kompetens- och kunskapsutvecklande för yrkesverksamma inom kommunala, landstingskommunala och andra verksamheter?
- programmet är begripligt och användbart för att föräldrarna ska stärka och utveckla sin förmåga till omsorg om och samspel med barnet/-en?
- föräldrar som får ta del av PYC upplever att de förbättrar föräldraförmågan avseende omvårdnad av och samspel med barnet/-en?
- barnen beskriver att programmet gör någon skillnad när det gäller föräldrarnas omvårdnad av och samspel med dem?

Första projektåret visade att PYC skulle kunna bli en framgångsrik metod för att stödja och utbilda föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar. Detta motiverade fortsatt utvecklingsarbete med programmet.

Inledningsvis

När man tar sig an uppgiften att försöka implementera ett manualbaserat föräldrastödsprogram, från en kontext till en annan, menar Jakobsson (2007) att man måste ta ställning till följande aspekter:

- Vetenskapliga teorier; vilka ligger till grund för programmet?
- Grundläggande synsätt i programmet; stämmer de överens med svensk syn på barn-
uppfostran, könsroller och lärande?
- Om programmet beskrivs som evidensbaserat; hur har då evidensprövningen gått till?
- Hur skiljer sig kulturen i det land där programmet har utvecklats från den svenska
kulturen?
- Vilken målgrupp vänder sig programmet till?
- Vem har upphovsrätt till programmet och materialet?
- Hur får man tillgång till materialet?
- Erbjuds stöd i arbetet med någon som är ansvarig för programmet?
- Vilka ekonomiska-, tids- och personalmässiga resurser tar arbetet i anspråk?
- Hur ser den långsiktiga planeringen ut?

Johansson (2004) menar att implementering måste ses ur flera perspektiv. Man måste problematisera vad som ska implementeras i relation till ursprunget och var det ska implementeras. Han lyfter fram begreppet översättning och menar då att idéer färdas och att det händer saker med idéerna på resans gång. I detta sammanhang handlar det om att överföra ett föräldra-
utbildningsprogram som utvecklats och prövats i Australien (idén) till svenska förhållanden. Förutom den geografiska skillnaden, Australien ligger bokstavligen på andra sidan jordklotet, så skiljer sig våra länder åt en del gällande kultur och välfärdssystem.

De svar projektgruppen på ett tidigt stadium gav ovanstående frågor ingöt tillräckligt med mod i oss för att ta oss an projektet. De vetenskapliga teorier som låg till grund för programmet och de kulturella skillnader som fanns kunde vi hantera inom ramen för projektet. Vi hade gott utgångsläge för samarbete med upphovsmakarna, tillika upphovsrättsinnehavarna, till programmet. Materialet hade vi tillgång till, och vi arbetade med översättning och kontextualisering inom ramen för projektet. Långsiktig planering hade vi dock inte, vi ville först pröva programmet i den svenska kontexten. Långsiktig planering har dock hela tiden funnits med i diskussionen.

ORGANISATION

Projektledning

Projektledningsgruppen har haft det övergripande ansvaret för planering och genomförande av projektet.

I projektledningsgruppen har ingått följande personer:

1. **Mikaela Starke**, docent, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet. Projektledare med ett övergripande ansvar för utvecklingsarbetet samt för forskningen.
2. **Lisbeth Mensas**, samordnare FoU Sjuhärad Valfärd. Biträdande projektledare, ansvarig för genomförandet av metod- och kompetensutvecklingen för områdesansvariga. Kontaktperson för Arvsfonden.
3. **Pernilla Nylén**, verksamhetsutvecklare, IFO Västra Hisingen. Ansvarig för projektets förankring inom kommunal socialtjänst.
4. **Sandra Melander**, metodutvecklare vid SUF-Kunskapscentrum, Uppsala län. Ansvarig för samarbete med, och utveckling av, kontakt mellan projektet och SUF. Sandra Melander ersatte Lena Palm Samuelsson 2011-06-01.

Forskningen finansierades under år 1 och 2 av medel från Västra Götalandsregionen, enheten för rättighetsfrågor. Därefter har tre års finansiering till forskningen erhållits från Forte (f.d. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS)¹. Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT) har också finansierat delar av arbetet, bland annat har den finansieringen möjliggjort att Robyn Mildon och Catherine Wade kunnat komma till Sverige för att genomföra PYC-utbildningar vid tre tillfällen.

Varje månad har projektledningsgruppen haft arbetsmöten under två sammanhängande dagar. Mötena har ägnats åt diskussioner kring hur arbetet framskrider i nätverken, utarbetandet av en pedagogisk modell för metodstöd samt planering för att kunna genomföra en PYC-utbildning på svenska. Planeringen har gällt det fortsatta implementeringsarbetet och detaljer för detta.

Utöver detta har diskussioner och kontinuerliga möten, t.ex. via Skype, hållits med upphovspersonerna Robyn Mildon och Catherine Wade vid PRC i Melbourne, Australien. Att ha kontinuerlig kontakt med upphovspersonerna har varit mycket viktigt i arbetet. Alla förändringar och förtydliganden som gjorts i programmet har genomförts i samråd med dem. Deras erfarenhet av träning och metodstöd har också varit viktigt att ta del av.

Samarbetsparter

Som ovan nämnts har projektet byggt på ett internationellt samarbete med upphovsmännen till PYC, Dr Robyn Mildon och Dr Catherine Wade från Parenting Research Centre (PRC) i Melbourne, Australien. De har fungerat som stöd för metod- och kompetensutveckling, kunskapsförmedling och handledning av både projektledningsgruppen och de områdesansvariga. Dessa personer bedriver också, tillsammans med Göteborgs universitet, forskningen i projektet. Övriga samarbetsparter i projektet har varit FUB (Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning), Bräcke Diakoni, Rädda Barnen samt den referensgrupp som presenteras nedan.

¹ I dagsläget beräknas forskningen pågå i ytterligare två år.

Deltagande FoU-enheter

Projektet är ett samverkansprojekt med fyra deltagande FoU-enheter – FoU Sjuhärad Vålfärd, FoU i Väst/GR, Regionförbundet Uppsala län samt FoU-centrum i Linköping.

FoU-enheternas verksamhetsledare har utgjort en rådgivande och stödjande grupp till projektledningsgruppen. Projektledningsgruppens träffar har handlat om att dela information om projektets arbete, att diskutera övergripande frågor samt att dra upp riktlinjer för fortsatt arbete. Förutom detta har projektledaren och biträdande projektledaren haft kontinuerliga möten med verksamhetsledarna med syfte att diskutera olika uppkomna verksamhetsbaserade frågor. FoU-enheterna har även bistått med information om projektet till olika verksamheter inom deras respektive geografiska områden.

Deltagande verksamheter

Totalt har 26 kommuner deltagit i projektet. Några kommuner har valt att delta under kortare tid, medan andra deltagit under hela projekttiden. När projektet skulle vidgas inför andra projektåret bjöd vi även in institutioner att delta. De inbjudna institutionerna arbetar med föräldrastöd i hemliknande miljöer. Sex institutioner anslöt då till projektet, varav två av dem fullföljde deltagandet under de två aktuella åren.

Referensgruppen

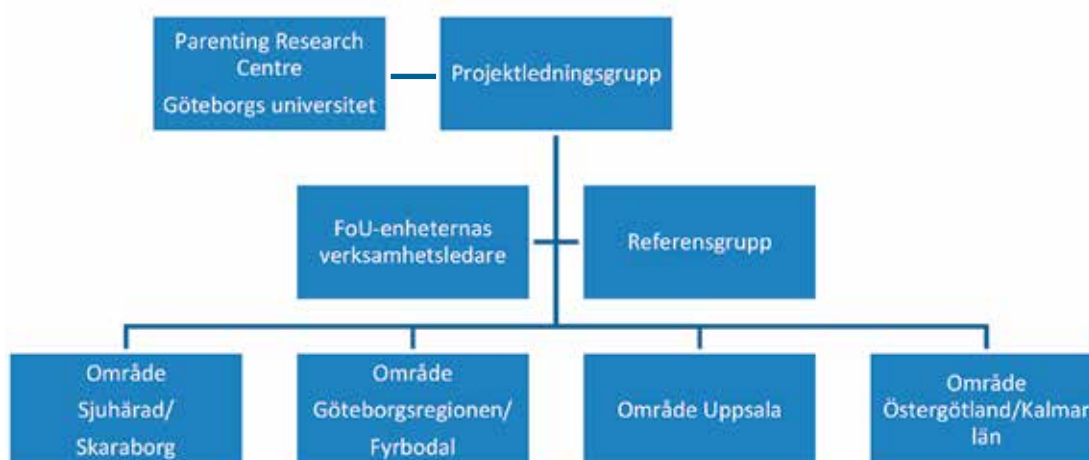
En referensgrupp har varit knuten till projektet, deltagare har varit företrädare från olika verksamheter inom landsting, kommun och de samarbetande organisationerna. Syftet med referensgruppen har varit att deltagarna ska fungera som experter och konsulter i arbetet med att utveckla projektet och materialet.

Referensgruppen har haft följande sammansättning:

- **Bo-Lennart Andersson**, representant FUB (t.o.m. juni 2012, ersatt av Monica Bennett von Wachenfeldt)
- **Birgitta Olsson**, representant Rädda Barnen
- **Helén Flensburg**, representant Rädda Barnen
- **Christina Darfeldt**, representant Bräcke Diakoni (t.o.m. juni 2013, ersatt av Eva Svensson)
- **Lydia Springer**, psykolog SUF-Kunskapscentrum, Uppsala (under tredje projektåret ingick Lydia även i projektledningsgruppen)
- **Lotta Söderberg**, samordnande barnmorska Mödrahälsovården Södra Älvsborg
- **Birgit Pilblad**, samordnande psykolog vid Barnhälsovården Södra Älvsborg
- **Anna-Lena Mårtensson**, familjepedagog i Tranemo kommun
- **Bitte Thorin Godlund**, avdelningschef, Dialogcentrum, Borås Stad
- **Carina Skoglöf**, kurator Vuxenhabiliteringen

Referensgruppen inledde sitt arbete med att granska den första översättning som var gjord av programmet. Översättningen behövde kontextualiseras till svenska förhållanden, både innehållsmässigt och språkligt. Som exempel kan nämnas den del av innehållet som gäller solskydd av barnet. Vi behövde vidareutveckla detta område till att handla om anpassning av kläder efter väder och ett avsnitt lades till som gällde att skydda ett litet barn mot kyla.

Projektets organisation kan illustreras i följande bild:

Figur 1. Projektets organisation.

Områdesansvariga

Under andra projektåret utökades projektet med ytterligare deltagare och projektmedarbetare. Till varje geografiskt område – Sjuhärad/Skaraborg, Göteborgsregionen/Fyrbodol, Östergötland/Kalmar län och Uppsala – tillsattes en områdesansvarig projektmedarbetare. De områdesansvariga har lett nätverksträffar och ansvarat för metodstöd till PYC-handledarna, som man arbetat med inom ramen för nätverken. De områdesansvariga har också bistått forskningen i projektet genom att genomföra intervjuer med föräldrar och de har även administrerat de formulär som använts. Följande personer har varit områdesansvariga och ansvarat för dessa områden:

Annelie Vårhall	Sjuhärad/Skaraborg
Hanna Unger	Göteborgsregionen/Fyrbodol
Pernilla Nylén	Västra Hisingen (Göteborgs stad)
Karolin Skanetofth	Östergötland/Kalmar län
Sandra Melander	Uppsala län

De områdesansvariga har utgjort ett eget nätverk. De har haft möten en gång per månad tillsammans med biträdande projektledare. Dessa möten har skett i Borås. De områdesansvariga i Uppsala respektive Linköping har vid de flesta tillfällen medverkat via Skype.

Koppling till pågående forskningsprojekt

Parallellt med utvecklingsprojektet pågår, som nämnts, ett forskningsprojekt om PYC. Projektet har varit mycket nära knutna till varandra, bland annat har man haft samma projektledare. Vid planeringen av PYC-projektet ansåg projektgruppen att det var angeläget att området beforskades i samband med att PYC prövades. Att forskning genomfördes var också ett klart uttalat önskemål från upphovspersonerna i Australien. Forskningen kommer att pågå i ytterligare cirka två år.

UTVECKLING AV DEN SVENSKA VERSIONEN AV PYC

Manualen

Hösten 2010 fick vi i projektgruppen tillsänt oss en cd-skiva med det kompletta PYC-materialet. Cd-skivan sändes till en professionell översättare som gjorde en språklig översättning av allt material. Denna första översättning bearbetades sedan i referensgruppen, där en contextualisering till svenska förhållanden påbörjades. Den första versionen av det översatta materialet, PYC Version I, lanserades till den första utbildningsomgången i PYC, oktober 2010.

Efter denna första utbildningsomgång tog projektgruppen, tillsammans med referensgruppen, ett ordentligt grepp om att förfinna både språklig översättning och contextualisering. Materialet expertgranskades, både av medlemmarna i referensgruppen och av andra experter som konsulterades, som till exempel Amningsmottagningen vid Södra Älvsborgs sjukhus. Vi tog även in synpunkter från yrkesverksamma som hade börja pröva på att arbeta med materialet. En genomgång gjordes också utifrån Socialstyrelsens allmänna riktlinjer, det nationella barnhälsovårdsprogrammet och FN:s barnkonvention. Den nya versionen skickades sedan ut på remiss till nyckelpersoner som referensgruppen tagit fram.

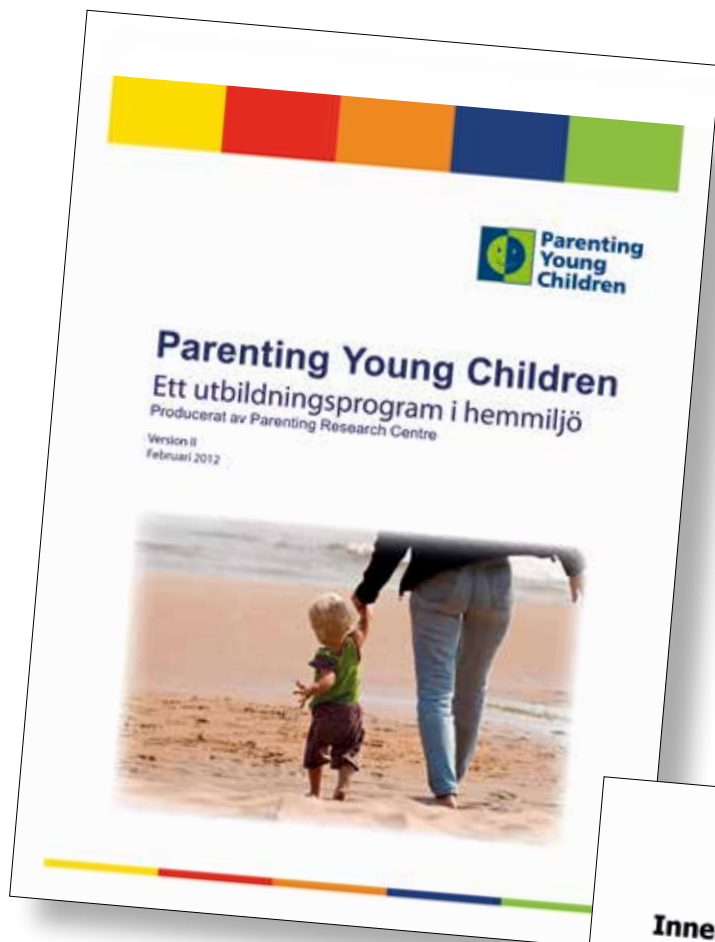
I mars 2012 var den nya versionen klar, PYC Version II. Programmet distribuerades till samtliga projektdeltagare – gamla som nya – i ett antal komprimerade elektroniska filer. Projektgruppen hade målet att kunna distribuera materialet på en cd-skiva, men vi fann denna teknik lite ålderdomlig att bygga vidare på, gällande utveckling av programmet. Istället har vi planer på att materialet ska finnas tillgängligt på en bestämd webbplats och att inloggningsuppgifter ska krävas av den som vill få tillgång till materialet. Fördelen med denna lösning är att uppdateringar av materialet kan ske kontinuerligt och att användarna av PYC på så vis alltid får tillgång till den senaste versionen.

Arbetet med förbättringar och insamlande av synpunkter på materialet har pågått kontinuerligt i projektledningsgruppen. Detta är ett arbete som vi tycker behöver vara ständigt pågående. I arbetet med utveckling av programmet har strävan varit samstämmighet mellan PYC, Socialstyrelsens riktlinjer och det svenska barnhälsovårdsprogrammet.

Ett specifikt avsnitt som vi diskuterat åtskilligt i arbetet med att contextualisera programmet är värt att nämna särskilt. I originalversionen av PYC finns ett avsnitt med om att träna föräldern i att ignorera ett barns dåliga beteende. Detta avsnitt har vi tagit bort. Projektgruppen kan inte medverka till att ignorering lärs ut som en strategi för att sätta gränser för barn. Däremot har vi tagit fram en skrivning om träning och gränssättning av negativt beteende som yrkesverksamma kan läsa inför specifika situationer med en förälder som vill träna på just detta, exempelvis hur föräldern ska hantera ett barn som skriker i affären om barnet inte får godis.

För att tillförsäkra oss om att översättningen av PYC till svenska håller måttet, har vi återöversatt den svenska versionen till originalspråket. Denna återöversättning har godkänts av programmets upphovsmakare vid PRC i Australien.

En synpunkt på programmet som vi fått från yrkesverksamma är att det kan vara för många moment att ha i åtanke, framför allt i början, när de arbetar med en förälder. Vi utvecklade därför några små minneslappar i fickformat som den yrkesverksamma kan ha med sig som ett litet ”kom-ihåg”. (Se bild nästa sida.)

Pärmen med PYC Version II samt innehållsförteckningen.

Innehållsförteckning

1. Manualen i fyra avsnitt (fem delar)
2. Session plan - Upplägg för varje träningstillfälle
3. Session sheets – Träningsblad för inläring av färdigheter i samspelet mellan förälder och barn
4. Checklistor
5. PYC-handledarens checklistor och arbetsblad
6. Egna förslag på checklistor
7. Egna förslag på ändringar
8. Minnesanteckningar från Nätverksmöten
9. Diverse formulär
10. Övrigt

© Parenting Research Centre

VEM	Föräldern
GÖR VAD	Ska leka med barnet
HUR VÄL	I minst 10 minuter
NÄR	Varje dag

Att tydliggöra rollerna

1. Undersök vilka förväntningar föräldern har på det arbete ni ska göra tillsammans.

Vad tror/tänker de sig ska hända när du besöker hemmet?

Vad tror/tänker de sig att de själva behöver göra?

2. Klargör tydligt vad som förväntas av dig själv och av föräldern.

3. Klargör vilken roll var och en av er kommer att ha.

4. Stäm av med föräldern att ni är överens och samtycker till era roller.

Att sätta upp mål tillsammans

1. Målet ska baseras på de styrkor som föräldern har.

2. Målen ska spegla det föräldern vill.

3. Målen ska formuleras i positiva ordalag.

4. Målen ska vara realistiska och möjliga att uppnå.

5. Målen ska beskriva vad man önskar uppnå.

Att tydliggöra roller

Förälders roll:

1. Välja ut vilka områden insatsen ska fokusera på.

2. Sätta upp mål för gemensamt arbete.

3. Aktivt tillämpa strategierna i hemmet tillsammans med sitt barn.

Handledares roll:

1. Ta reda på vad föräldern vill ha ut av samarbetet.

2. Ge en bild av hur ni kan nå det målet.

3. Få föräldern engagerad i att nå målet.

4. Ge föräldern utökat stöd i början av förändringsarbetet.

Små "kom-ihåg" lappar i fickformat till PYC-handledaren.

UTBILDNING

Vi har under projekttiden genomfört PYC-utbildningar för personal vid sammanlagt fyra tillfällen – i oktober 2010, mars 2012, april 2013 samt november 2013. De tre första tillfällena hölls av programmets upphovsmakare, Robyn Mildon och Catherine Wade, från PRC i Melbourne, Australien. Det fjärde utbildningstillfället genomfördes med Lydia Springer som ansvarig, med stöd av de områdesansvariga i projektet; Annelie Vårhall, Hanna Unger, Sandra Melander, Karolin Skanetofth och Pernilla Nylén.

Innehåll vid utbildningstillfällena

Grundutbildning

Vid första utbildningstillfället erbjöds enbart en grundutbildning i PYC-programmet. Vid detta tillfälle deltog framför allt personal från socialtjänsten som arbetar hemma hos familjer i behov av mycket stöd i sin föräldraroll. Men även annan personal som kommer i kontakt med den aktuella målgruppen deltog, som barnmorskor, psykologer och socialsekreterare.

Grundutbildningen omfattar tre dagar. Innehållet i grundutbildningen har bestått av praktisk träning i PYC, varvad med föreläsningar om intellektuella funktionsnedsättningar och dess konsekvenser på vardagslivet i allmänhet och föräldraskapet i synnerhet. Föreläsningar har också getts om aktuell forskning i ämnet. Den praktiska träningen har byggt på de undervisningsprinciper man använder sig av inom PYC; lärande träning, rollspel och coaching. Det innebär att träningen varit mycket konkret och har krävt ett aktivt deltagande av samtliga. Deltagarna har fått i uppgift att fundera fram scenarier som alla sedan varit med och tränat på i smågrupper. Man har också frekvent använt diskussioner i smågrupper.

Vid de två första utbildningstillfällena gästades vi av professor Maurice Feldman, Brock University, Toronto, Kanada. Han föreläste om att arbeta med föräldrastöd/-utbildning med målgruppen.

Fördjupningsutbildning

Från och med det andra utbildningstillfället har vi även erbjudit en fördjupningsutbildning som vänt sig till dem som genomgått grundutbildningen. Denna fördjupning har omfattat två dagar. Vid fördjupningsutbildningen har fokus legat mer på den praktiska användningen av PYC. Deltagarna förväntades ha kunskap om och erfarenhet av arbete med föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar. Även här var träningen mycket konkret och krävde ett aktivt deltagande av samtliga.

Vid den första fördjupningsutbildningen föreläste även professor Maurice Feldman, Brock University, Toronto, Kanada, om att arbeta med föräldrastöd/-utbildning med målgruppen.

Information till chefer

I anslutning till utbildningarna har PYC genomfört informationstillfällen för chefer i de aktuella organisationerna. De fick då information om aktuell forskning i ämnet, implementering samt om själva PYC-projektet.

Vid tredje utbildningstillfället, i april 2013, erbjöds chefer och andra nyckelpersoner i de deltagande kommunerna en eftermiddag med föreläsningar och diskussioner om implementering. De som föreläste om projektet denna eftermiddag var Knut Sundell och Ulrika Bergström från Socialstyrelsen, Robyn Mildon från PRC i Australien samt projektledare Mikaela Starke. 25 personer deltog.

Deltagare

Vid första tillfället, i oktober 2010, deltog 98 personer i utbildningen. 48 av dem var yrkesverksamma som kom att arbeta med PYC i familjer, 50 var personal som kom i kontakt med föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar – socialsekreterare, psykologer inom mödra-/barnhälsovården, personal från habiliteringen, etc.

Vid andra tillfället, i mars 2012, utbildades 120 personer. Då deltog enbart personal som arbetade med familjer i deras hem eller hemliknande miljöer – familjeterapeuter, stödpedagoger, etc. De som hade gått grundutbildningen i oktober 2010 erbjöds att gå en fördjupningsutbildning under två dagar. 18 personer deltog i fördjupningsutbildningen.

Vid tredje tillfället, i april 2013, utbildades 50 personer. Samtliga var personal som var yrkesverksamma med familjearbete i familjer. Även denna gång erbjöds fördjupningsutbildning, som 23 personer deltog i.

Det fjärde utbildningstillfället genomfördes i november 2013. Då deltog 26 yrkesverksamma i träningen. Detta tillfälle var första gången som utbildningen genomfördes av det svenska projektet och på svenska. Lydia Springer, SUF-Kunskapscentrum, ansvarade för utbildningen och genomförde dagarna med stöd av de områdesansvariga i projektet. Lydia Springer hade under hösten 2013 regelbundna Skype-möten med Catherine Wade vid PRC i Australien, där Lydia erhöll en särskild genomgång av upplägget på träningen för att på så vis få meriter och kunskaper till att fungera som utbildare.

Detta område inom socialtjänsten, där personalen arbetar med stöd till föräldrar i hemmet, har hög personalomsättning. Det innebär att vi haft en hel del personer som hoppat av på vägen. Vi kan i alla fall konstatera att vi 2014-02-28 har 77 aktiva PYC-handledare.

Utvärderingar har genomförts vid utbildningstillfällena. Dessa visar att deltagarna har varit nöjda med samtliga moment vid utbildningstillfällena. Utvärderingarna också visat att de yrkesverksamma tycker att de har lärt sig bäst vid de moment då de fått vara aktiva själva i att pröva de olika undervisningsstrategierna. Glädjande nog var de som gick den första träningen som hölls på svenska så gott som lika nöjda med utbildningen som de som hade fått utbildning av programmets upphovsmakare.

Vad vi i projektgruppen lärde oss efter första utbildningsomgången i oktober 2010 var att det är personal som arbetar med familjerna i deras hem som ska utbildas i PYC. Andra professioner som är involverade i familjen, som till exempel socialsekreterare och habiliteringspersonal, har stor nytta av att känna till programmet och behöver information om det. De behöver dock ingen direkt träning. Denna erfarenhet ledde till att vi under andra och tredje projektåret har varit noga med att rekrytera personal som har direkt nytta av att behärska programmet.

Vad som är ett bekymmer är att det råder hög personalomsättning i denna yrkesgrupp. Vi har hela tiden brottats med avhopp från projektet av denna anledning. Det finns dock en glädjande sida av detta också. Vi har erfarenhet av personal som bytt arbetsgivare och berättat om PYC i samband med anställningen. Den nya arbetsgivaren har då uppfattat det positivt att personen har en PYC-utbildning och har velat ansluta sig till projektet. Detta har medfört att vi inför det tredje projektåret fick med oss två nya kommuner – Mölndal och Trollhättan – och en ny stadsdel inom Göteborgs stad: Askim/Frölunda/Högsbo.

DELTAGANDE KOMMUNER/VERKSAMHETER

Under det första projektåret hade vi deltagare från sammanlagt åtta kommuner. Deltagandet fördelade sig enligt följande:

Område Sjuhärad:

- Bollebygd
- Borås
- Mark
- Herrljunga
- Tranemo

Område Göteborgsregionen:

- Västra Hisingen
- Kungsbacka

Område Uppsala:

- Nyckelgården (institution)
- Brogården (institution)

Inför andra projektåret tillkom följande kommuner/institutioner:

Område Sjuhärad/Skaraborg:

- Svenljunga
- Vårgårda
- Skövde
- Grästorp
- Mariestad
- FAM-huset (institution)

Område Göteborgsregionen/Fyrbodal:

- Norra Hisingen
- Härryda
- Lerum
- Munkedal
- Uddevalla
- Sotenäs
- Vänersborg
- Birkahemmet (institution)
- Trollbacken (institution)
- FC Fyrbodal (institution)

Område Uppsala:

- Heby
- Enköping

Område Östergötland/Kalmar län:

- Linköping
- Norrköping
- Motala
- Vimmerby

Följande valde att avsluta sitt deltagande i projektet:

- Mark
- Brogården (institution)

Inför tredje projektåret tillkom:

Område Göteborgsregionen/Fyrbodal:

- Askim/Frölunda/Högsbo
- Mölndal
- Trollhättan
- Vänersborg
- FC Fyrbodal (institution)
- Trollbacken (institution)

Område Uppsala:

- Hallstahammar
- Följande valde att avsluta sitt deltagande:
- Grästorp
- Munkedal
- Sotenäs
- Heby
- Birkahemmet (institution)

ERFARENHETER FRÅN DELTAGANDE VERKSAMHETER

Den pedagogiska modellen – Nätverken

Implementeringsforskare (Fixsen, 2005; Joyce, B., & Showers, B., 2002) har visat att det inte är nog att ge en utbildning under tre dagar för att få människor att ändra sina arbetsmetoder. Att implementera en ny arbetsmetod är en process och det är av största vikt att ett kontinuerligt metodstöd ges över tid, på plats ute i verksamheten. Vi har under projektet arbetat med en fördjupning av metodstödjarrollen, med målet att arbeta fram en pedagogisk modell för metodstöd. Förhållningssättet och undervisningsstrategierna i PYC är speciellt framtagna för att undervisa människor med intellektuella funktionsnedsättningar. Arbetet i samtliga nätverk följer en modell med samma förhållningssätt och undervisningsstrategier som man använder med föräldrarna. Tanken bakom denna modell är just att stödja implementeringsarbetet och arbeta på en modell för metodstöd som genomsyrar programmet i alla led. Strategierna ska på så vis införlivas i varje deltagare. Vi ser att arbetet i nätverksgrupperna enligt denna modell är en förutsättning för implementeringen av PYC och det kommer att fortgå även under förlängningsåret.

Arbetet i nätverksgrupperna

Efter tre dagars utbildning har nätverksträffarna utgjort navet i utvecklingen och implementeringen av PYC. Det är i nätverksgrupperna som arbetet och fortsatt träning har skett. Betydelsen av nätverksträffarna framkommer också i samtalen med de yrkesverksamma, som bekräftar att de regelbundna träffarna varit av stor betydelse. Under första projektåret efterlystes mer av detta metodstöd. Därför lades större vikt vid detta arbete under kommande projekttid. En sådan strategi bekräftas också av implementeringsforskare (Fixsen, 2005).

Arbetet i nätverken har samma upplägg och kan sammanfattas enligt följande:

- Genomgång av aktuella familjer.
- Diskussion om kriterier för när PYC är en lämplig metod.
- Praktisk träning av undervisningsstrategierna.
- Inför planerade utbildningar har extra tid lagts på genomgång av manualen.
- Reflektioner och etiska dilemman.

Erfarenheter av deltagande i nätverksarbetet

De yrkesverksamma berättar om betydelsen av nätverken och arbetet som bedrivs inom ramen för dem. Många berättar också att utan de aktiva nätverken tror de inte att de hade börjat arbeta med PYC i familjer. Det har funnits en viss tröghet med att komma igång och pröva materialet i familjer. PYC-handledarna har också behövt vägledning omkring vilka familjer man ska introducera PYC i. För många av de föräldrar som socialtjänsten kommer i kontakt med kan det vara svårt att definiera exakt vilka svårigheter de har och vad som ligger bakom ett önskemål om föräldrastöd.

Nätverksträffarna utgör navet i utvecklingen av programmet. Där sker reflektioner, diskussioner, metodstöd och praktisk träning av undervisningsstrategierna. De yrkesverksamma ser nätverksträffarna som det sammanhang som skapar förståelse för metoden och att de utgör en fortsatt träning. Att nätverken är sammansatta av deltagare från flera kommuner upplevs

också som mycket positivt. Det vidgar vyerna på arbetet och upplevs stimulerande med detta forum för att få dela med sig och ta del av andras erfarenheter. Vidare talas det om det positiva att få delta i detta utvecklingsarbete och få möjlighet att uttrycka egna reflektioner och erfarenheter.

Under första projektåret var fokus vid dessa möten att kontextualisera programmet och göra det användbart i Sverige. Under andra och tredje projektåret har vi haft fullt fokus på användandet. Vi har också kunnat se att allt fler har vågat ta sig an materialet och börja använda det i arbetet med föräldrar.

TILLÄMPNING AV PYC

Föräldrar som tagit del av PYC

När kan man säga att en förälder erhåller stöd från PYC-programmet? Situationen i de flesta familjer är komplex och många har behov av stöd på flera nivåer – både individuellt och som familj, psykologiskt och praktiskt. PYC är ett koncept med ett förhållningssätt där man har föräldern i centrum och som använder sig av undervisningsstrategier som fungerar för människor med inlärningssvårigheter (Feldman et. al., 1985; Feldman et. al., 1986; Mildon et. al., 2008). Ibland för personal in små delar av PYC i arbetet med en familj, ibland fungerar det, men ibland blir det ingen framgång i arbetet med metoden, utan man får välja andra strategier. Det är därför svårt att uttala sig om exakt hur många föräldrar som nåtts av programmet. De allra flesta föräldrar som prövat har inte genomgått PYC-programmet fullt ut.

I forskningsprojektet är ett kriterium för att delta i forskningen att föräldern ska ha insatser enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta innebär att föräldrar kan erhålla stöd från PYC-projektet utan att deras delaktighet i PYC beforskas. Yrkesverksamma berättar hur de i det dagliga arbetet är starkt influerade av undervisningsstrategierna i PYC och använder sig av ”tänkandet enligt metoden” även i annat arbete utifrån andra metoder.

PYC-programmet bygger på social inlärningsteori och kärnkomponenterna i PYC är starkt präglade av motivation, egenmakt och respekt. När föräldrar upplever detta blir det lättare att ta emot hjälp. Om vi tittar på hur många föräldrar, vars delaktighet i PYC beforskas, är deltagarsiffran 44 föräldrar i februari 2014. Under de tre projektåren har cirka 50 procent av de tillfrågade föräldrarna accepterat deltagande i forskning. Detta skulle i så fall innebära att uppskattningsvis cirka 100 föräldrar erhållit stöd från PYC fullt ut under projekttiden. Med ”PYC fullt ut” menas här att de yrkesverksamma använder PYC-programmet som en renodlad insats, avskild från andra insatser i familjen. Vi vet att det förekommer att de yrkesverksamma för in små delar av PYC-programmet tillsammans med andra insatser, vi vet dock inte i vilken utsträckning.

De yrkesverksamma arbetar med PYC bland föräldrar som har olika orsaker till sitt behov av stöd. Några av föräldrarna har en utvecklingsstörning. Vi har också exempel på föräldrar med andra diagnoser, som adhd, add, Aspergers syndrom och förvärvad hjärnskada. De yrkesverksamma berättar också att de, i kontakt med föräldrar som inte har någon känd diagnos, ibland med framgång prövat materialet. De har då startat insatsen på en bedömning som bygger på yrkeserfarenhet och kunskap.

ERFARENHETER AV DELTAGANDE

Nedan följer reflektioner och erfarenheter från yrkesverksamma och föräldrar som deltagit i PYC-programmet. Det övergripande syftet med alla föräldrautbildningsprogram är att förstärka relationer, värme och kommunikation mellan barn och föräldrar. Vi saknar i dagsläget barnens berättelser av att föräldrarna har erhållit stöd från PYC. I forskningsprojektet intervjuas barn om deras erfarenheter av PYC. Vi kan därför se fram emot att barnens berättelser redovisas vid ett senare tillfälle.

Reflektioner och erfarenheter av yrkesverksamma

Information om yrkesverksammas erfarenheter har samlats in vid olika tillfällen. Under det första projektåret genomfördes fokusgruppsintervjuer. Under följande projektår har reflektioner och erfarenheter framför allt kommit projektledningen till del genom de samtal man haft tillsammans med de områdesansvariga i nätverken.

De yrkesverksamma har kunnat tillägna sig materialet och börjat använda det i en svensk kontext. Den stora skillnaden mellan PYC-programmet och hur de yrkesverksamma tidigare arbetat med målgruppen är strukturen. PYC innehåller en struktur som, om metoden används på rätt sätt, garanterar föräldrarnas motivation och bidrar till att olika färdigheter övas in på ett sätt som är anpassat för varje förälder. Detta bidrar till framgång i arbetet.

De yrkesverksamma uttrycker att PYC-programmet skiljer sig från traditionella arbetsmetoder på flera sätt. De säger att när de arbetar med PYC är föräldrarna själva med och lägger upp undervisningen, det är föräldern som styr vilka mål man gemensamt ska arbeta mot. Vidare säger de yrkesverksamma att PYC gör att man håller fokus på det som är positivt och att PYC tydliggör föräldrarnas framsteg. Detta bidrar till en positiv relation och tilltro mellan förälder och behandlare.

De yrkesverksamma beskriver också arbetet som mer strukturerat och att det blir en ökad tydlighet jämfört med traditionella arbetsmetoder. Detta gäller både för den yrkesverksamme och för föräldern. Uppdraget och vad man ska arbeta med blir tydligare.

PYC-programmet inrymmer också ett moment av firande, som upplevs mycket positivt av alla, både föräldrar och yrkesverksamma. När föräldern lärt sig ett mål ska det firas! Detta ger plats för glädje, vilket upplevs som mycket positivt.

Yrkesverksamma uppfattar att PYC har en hög grad av användbarhet. Programmet upplevs vara relativt lätt att använda och att det bidrar med direkta resultat i arbetet med föräldrarna. De yrkesverksamma uppfattar att programmet har märkbara fördelar i kontakten och arbetet med föräldrarna och deras barn. Det uppfattas också vara i överensstämmelse med normer och värderingar som råder både individuellt, professionellt och organisatoriskt. Man uppfattar programmet som lätt att arbeta med och att det bidrar till direkta resultat i arbetet med föräldrarna.

PYC-programmet hjälper de yrkesverksamma att hålla sig till ett mål i taget och inte fokusera på för många saker samtidigt, som annars är det vanligaste. En viktig skillnad, jämfört med traditionella arbetsmetoder, är att man inte påbörjar arbetet med PYC för snabbt. Att man är konkret och väntar in föräldrarna bidrar också till att risken för missförstånd minskas radikalt och att informationen blir mer begriplig för föräldrarna.

Ett tydligt moment i PYC är att PYC-handledaren kontinuerligt ska undersöka vad och hur mycket föräldern har förstått av arbetet. Denna kontroll gör att arbetet med interven-

tionen inte kan gå vidare innan föräldern faktiskt förstår och själv kan berätta vad man arbetar med och vad det syftar till. PYC-handledarna väntar hela tiden in föräldrarnas inläring och utveckling istället för att, som är så lätt att göra, ta över uppgifter när föräldern inte förstår eller uppfattat instruktioner.

En annan sak de yrkesverksamma påpekar är att PYC-programmet bidrar till att det är lättare att hålla rätt fokus i arbetet. En intellektuell funktionsnedsättning kan bidra till svårigheter i att planera och strukturera tillvaron med all dess komplexitet. Med de svårigheterna kan tillvaron bli ganska rörig och det kan vara en utmaning för den yrkesverksamma att strukturera arbetet tillsammans med föräldern. PYC bidrar då med en tydlig struktur för både den professionella och föräldern. PYC gör också att man håller kvar arbetsmomentet tills föräldern uppnått målet. Denna struktur bidrar till att föräldern, samtidigt som hon får utrymme för att arbeta med en kanske kaotisk tillvaro eller andra problem, också känner att viss tid avsätts till aktiviteter som är utvecklande för föräldern själv.

Familjepedagogen Maria uttrycker det så här: *”När man arbetar med PYC då arbetar man mer målmedvetet och detta görs hela tiden tillsammans med föräldern... jag tror att det blir en stor skillnad för föräldern... det här med att hon förstår vad de gör och alltid är med på det... sen att kunna berätta att föräldern faktiskt gör något bra det tror jag är av stor vikt... vi är inte så bra på det annars, vi brukar ju oftast fokusera på det föräldern inte är bra på”*.

Vad tycker de yrkesverksamma att de får av programmet och de pedagogiska verktygen som finns i PYC?

Enhetschefen **Anette** uttrycker:

”Jag ser att mina familjepedagoger nu arbetar på ett sätt som de egentligen alltid ska göra. Det som aldrig har fungerat tidigare, det fungerar nu. Det vi tidigare bara pratat om, blir nu gjort och de upplever en helt annan tillfredsställelse i arbetet med familjerna.”

De yrkesverksamma berättar att de fått ett pedagogiskt verktyg som de använder sig av i alla sina familjeuppdrag. De berättar att de tillägnat sig ett sätt att tänka som är generaliserbart i allt familjearbete.

Programmet hjälper de yrkesverksamma att ha tålamod i arbetet, att inte gå för fort fram med föräldrarna och att inläring tar tid. Programmet bidrar också till att små framsteg uppmärksammas, vilket blir ett positivt bidrag i arbetet. När föräldern upplever att den yrkesverksamma uppmärksammar framsteg blir det lättare att skapa en positiv arbetsallians. Många föräldrar har tidigare bara fått höra om sina tillkortakommanden. De yrkesverksamma berättar också att de upplever att de kan förmedla hopp till föräldrar som kan uppleva sin situation som hopplös. Programmet ger en förståelse för föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar och vad som krävs av den yrkesverksamma för att kunna vara till stöd och hjälp.

Angelika, hemterapeut:

”Att få kunskap och tillgång till det strukturerade materialet ökar kreativiteten hos mig.”

Föräldrars erfarenheter

Totalt har 44 föräldrar intervjuats om sina erfarenheter av PYC under projektiden. Även under det tredje projektåret har vi fått ta del av föräldrars positiva erfarenheter av PYC. De berättar att de för första gången när de är i kontakt med myndigheter får höra att de faktiskt

är bra på något. De berättar vidare att de upplever tillvaron som förälder mer hoppfull och positiv nu och att de har en positiv arbetsallians med PYC-handledaren.

”För första gången sedan Hjalmar föddes tycker jag det är riktigt roligt att vara mamma!”

Föräldrarna beskriver positiva erfarenheter av att det finns tydliga mål att arbeta med samt att PYC genomförs i hemmet. De uppfattar en ökad tydlighet om vad som förväntas av dem som föräldrar, vilket gör det lättare för dem att ta hand om sina barn. En mamma berättar hur hon upplever det att arbeta med ett konkret material:

”Egentligen gör vi ju inte så annorlunda saker nu... men nu jobbar vi med ett material, och det känns annorlunda och jag ser ju att jag lär mig... tidigare så tyckte jag bara att hemterapeuten var kul att träffa några timmar i veckan... men det gav liksom inget mer...”

Föräldrarna tycker också att PYC-programmet är ett konkret material som är lätt att förstå. Föräldrarna uppskattar att de får bekräftelse på vad de kan och förmår, istället för att bli kritiserade för vad de inte kan. De uppskattar också materialet med ”checklistorna” som ger omedelbar feedback på förmågor och kunskaper. När kunskaperna blir tydliga är det lättare att fokusera på vad som behöver tränas, uppger föräldrarna. En pappa som arbetar med sitt föräldraskap tillsammans med PYC-handledare i socialtjänsten berättar att han för första gången fått beröm för omvårdnaden och samspelet med sonen. I tidigare kontakter med socialtjänsten har han bara fått kritik. Han konstaterar:

”Får man bara höra allt man inte kan och vad man är dålig på... så ger man ju upp. Då lyssnar man inte längre”.

Områdesansvarigas erfarenheter

Nedan följer en sammanställning av erfarenheter från de fem personer som varit områdesansvariga i projektet. De har haft ansvar för nätverksarbete och metodstöd i ett geografiskt avgränsat område. De olika områdesansvariga har var och en haft ansvar för en till fem grupper.

Vad har varit positivt med att arbeta som områdesansvarig?

Här beskriver de områdesansvariga att det har varit roligt att få vara med och utveckla en ny metod och stödja yrkesverksamma i att använda den. Det har varit intressant att få ta del av flera olika kommuners sätt att organisera sig. De har fått lära känna många olika människor, fått en mycket speciell inblick i PYC som metod, och också att det varit stimulerande att få vara delaktiga i att stärka PYC-handledarna i sitt arbete. Uppdraget som områdesansvarig har också bidragit till utökade kunskaper kring vad som stärker inlärning, en kunskap som är generaliserbar till andra sammanhang.

Vad har varit mindre bra?

Att arbeta i ett projekt innebär en finansiell osäkerhet. Det kan upplevas lite ensamt ibland att ha sin tjänstgöring utlokaliserad. ”Vi har ju inte arbetat i en samlad arbetsenhet.” Att möta alla kommuners olika och skiftande behov har också varit en nöt att knäcka emellanåt. Det har stundtals också skett förändringar i projektplaneringen som skapat en viss förvirring. Att PYC är ett integrerat forsknings- och utvecklingsprojekt har också gjort det rörigt ibland. Det har inte alltid varit lätt att skilja på vad som är vad och det har medfört att de

områdesansvariga ibland har haft svårigheter att hantera sin yrkesroll. Det har ibland funnits en rädsla för att ”göra fel” som har varit hämmande, detta gäller framför allt deltagandet i forskningen. De områdesansvariga berättar att de yrkesverksamma emellanåt har uttryckt ett motstånd mot att arbeta med PYC-programmet, eftersom deltagande i forskningen medför mycket administrativt merarbete.

Finns det något du önskar hade gjorts på något annat sätt?

I ett tillbakablickande på projekttiden kan konstateras att det finns för- och nackdelar med alla former av organisering av människor. Projektet har haft en stor geografisk spridning, vilket gjort att mycket av det dagliga arbetet har utförts ganska ensamt. Detta har ställt stora krav på förmåga att kunna arbeta självständigt. De flesta möten hölls inledningsvis via Skype. Vi i projektgruppen kunde inledningsvis ha arbetat för att träffa de områdesansvariga lite oftare. Efterhand började vi med månadsvisa möten. Det upplevdes bra att träffas, samtidigt var det några som aldrig hade möjlighet att komma. Detta är en lärdom man kan ha med sig och reflektera över: att boka in faktiska mötestider.

En annan viktig erfarenhet gäller hur ingången till att börja arbeta med PYC-programmet varit för de yrkesverksamma. Vid det sista utbildningstillfället ställde vi som krav på dem som deltog, att de antingen skulle vara igång med arbete i en familj som var lämplig för PYC, eller vara i startgrupparna. För dessa personer har det varit lättare att komma igång med PYC.

Hur ser dina erfarenheter ut gällande kontakter med cheferna i de aktuella kommunerna/verksamheterna?

Generellt har kontakten med cheferna varit mycket positiv. Erfarenheten är att cheferna är måna om att deras medarbetare ska hämta in ny kunskap och lära sig nya metoder som kan utrusta dem att stödja den aktuella målgruppen på ett bättre sätt. De ser målgruppen som en mycket utsatt grupp och anser att det är angeläget att ett effektivt stöd utvecklas för den aktuella gruppen. Chefernas kännedom om PYC-programmet varierar, oftast beroende på att det är stor omsättning på de aktuella chefsposterna.

KUNSKAPSSPRIDNING OM PROJEKTET

Informationstillfällen

Projektet har uppmärksammats i nyhetsartiklar: i Herrljunga, Borås, Kungsbacka och Uppsala samt i radioprogram.

Information om projektet har skett hos nedanstående. Vid samtliga tillfällen har Arvsfondens logga varit synlig och vi har också informerat muntligt om att projektet är ett Arvsfondprojekt:

- Föreläsningar för studenter på master- och socionomprogrammet, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.
- Barn- och vuxenhabiliteringen i Södra Älvsborg samt Vänersborg/Uddevalla.
- BVC-sköterskor i Södra Älvsborg.
- Ledningsgruppen på barn- och vuxenhabiliteringen, Landstinget i Uppsala och enhetschef för råd och stöd, Uppsala Kommun april 2011.
- Socialtjänst och Habilitering i Region Skåne, Hässleholm oktober 2011.
- Föreläsning på Socionomdagarna i Älvsjö 11 oktober 2011.
- Socialchefsmöte i Skaraborg 18 november 2011.
- Socialarbetardagen i Uppsala 29 november 2011.
- Personal inom socialtjänsten inkl LSS-verksamhet i följande kommuner:
 - Sjuhäradsbygdens kommuner
 - Göteborg med kranskommuner
 - Kommunerna i Fyrbodalområdet
 - Linköping och Norrköping.
- Inom ramen för de deltagande FoU-enheterna har de områdesansvariga informerat om PYC vid olika möten och sammankomster, arbetsplatsträffar och liknande.

Artiklar har publicerats i:

- FoU Sjuhärad Valfärds nyhetsbrev
- FoU Väst/GR FoUrum.

Presentationer vid konferenser

- SUF Konferens för yrkesverksamma Uppsala, maj 2011.
- Mötesplats Funktionshinder, konferens i Göteborg arrangerad av FoU Väst/GR
- ”Funktionshinder i tiden”, konferens anordnad av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Socialstyrelsen, Stockholm, november 2012.
- IASSID World Congress, Halifax, Canada, juli 2012.
- The Finnish Association for Persons with Intellectual Disabilities, Helsinki, Finland, maj 2013.
- 3rd IASSID Asia-Pacific Regional Conference, Tokyo, Japan, augusti 2013.

Publikationer

Artiklar

Under 2013 har projektledare Mikaela Starke fått en vetenskaplig artikel publicerad som bygger på resultat från fokusgruppsintervjuer av yrkesverksamma under första projektåret (Starke et. al., 2013). Två projektmedarbetare, Annelie Vårhall och Hanna Unger, har under året skrivit en populärvetenskaplig version av denna artikel. För närvarande har ett samarbete inletts med Iren Åhlund, FUB, om skrivning av en lättläst version av denna populärvetenskapliga version av artikeln. Den populärvetenskapliga artikeln finns publicerad på FoU Sjuhärad Valfärds webbplats (www.fous.se).

I forskningsprojektet är ett flertal andra artiklar på väg att publiceras gällande yrkesverkssammans uppfattningar av att använda PYC-programmet i familjer, föräldrars reflektioner samt analys av vilken betydelse metodstödet haft för implementeringen av PYC.

Broschyrer

Under andra året tog projektet fram en broschyr i två olika versioner; en som vänder sig till yrkesverksamma och en som är skriven för föräldrar. Broschyerna ger en kort information om programmet. Broschyerna bifogas.

Informationsmaterial

Material med information till socialsekreterare och LSS-handläggare ute i verksamheterna har efterfrågats. Det har visat sig att kunskapen om PYC inte når ut i alla led i kommunerna. Under tredje projektåret togs därför en powerpoint-presentation fram som de yrkesverksamma kan använda sig av för information om PYC i sina respektive hemkommuner. Presentationen bifogas denna rapport.

PROJEKTGRUPPENS SAMLADE ERFARENHETER AV PROJEKTET

En tydlig reflektion som vi i projektgruppen kan göra i dagsläget är att tre år går fort. Men när vi ser tillbaka kan vi se att vi har producerat mycket. PYC-programmet är idag översatt till svenska och prövat i 26 svenska kommuner.

De resultat vi uppnått känns nästan överväldigande. Erfarenheterna är alltigenom positiva; från chefer genom de yrkesverksamma och till föräldrarna. Redogörelserna för detta på sidorna 27–29 talar sitt tydliga språk. En sak vi dock kan reflektera över är det positiva mottagandet från samtliga, i relation till antalet föräldrar som fått del av PYC-programmet. De yrkesverksamma vittnar om att PYC-programmet är lätt att ta till sig och använda – men omkring 100 föräldrar under en treårsperiod i ett 20-tal kommuner är inte många. Eller är det så att situationen i de aktuella familjerna är så komplex att det är svårt att tillämpa PYC-programmet fullt ut? Att många fler föräldrar får ta del av delar av PYC som inte kommer till projektets kännedom?

Gentemot syfte och övergripande mål

Vi har i projektet under tre års tid arbetat med att kontextualisera och implementera programmet till en svensk miljö. Datainsamlingen till forskningen förväntas pågå under ytterligare cirka ett år. När denna är avslutad, analyserad och rapporterad kan svaren förväntas på de formulerade frågeställningarna på sidan 12 i denna rapport.

Betydelse för föräldrar

Resultaten i denna rapport visar entydigt på att PYC-programmet verkar ha stor betydelse för de föräldrar som erhåller interventionen. Inom ramen för projektet har 51 föräldrar intervjuats om sina erfarenheter av PYC. Dessa intervjuer är i dagsläget inte analyserade, men samtliga föräldrar uttalar sig positivt om sina erfarenheter.

Min personliga reflektion, i egenskap av biträdande projektledare, anknyter till det citat som tidigare nämnts på sidan 18:

”För första gången sedan Hjalmar föddes tycker jag det är riktigt roligt att vara mamma!”

Att bli förälder är en av livets stora händelser och föräldrskapet är förknippat med många utmaningar på vägen. Att få uppleva glädjen i att följa sitt barns utveckling beskriver många föräldrar som oerhört berikande. Att höra mamman till Hjalmar, som vid intervjutillfället är drygt två år, uttrycka att hon för första gången upplever glädje i föräldrskapet ger en bild av PYC-programmets betydelse för denna mamma. Vi kan också få en skymt av betydelsen för Hjalmar när hon tycker att det börjar bli roligt att vara hans mamma.

Betydelse för yrkesverksamma

De professionella som använt programmet upplever att PYC-programmet är användbart och till hjälp i deras arbete med föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar. De tycker också att PYC hjälper föräldrarna att utveckla sina föräldraförmågor och att relationen mellan professionella och föräldrar gynnas av programmet. De professionella berättar också att de upplever att PYC-programmet hjälper dem att strukturera arbetet med föräldrarna och att det går utmärkt att kombinera med andra föräldrastödsprogram, egna tidigare erfarenheter och kunskaper.

Betydelse för barnen

En central intressegrupp i detta sammanhang är givetvis barnen. Vilken betydelse kan man tänka att PYC-programmet kan få för de barn det berör? Inom ramen för forskningsprojektet genomförs observationer och intervjuer med barn som är fyllda fem år och vars föräldrar erhåller stöd från PYC. Nu är det små barn det handlar om, under sju år, och det kanske kan vara svårt att få svar på en sådan fråga. Men det kommer att bli intressant att lyssna till barnens reflektioner och tankar om vad deras förälder/-rar gör när de PYC:ar.

Föräldrarna är de absolut viktigaste personerna i ett barns liv. Att föräldrar får nödvändigt stöd i sitt föräldraskap när de behöver, ska enligt ”Nationell strategi för föräldrastöd” vara en rättighet för alla föräldrar i Sverige (SOU 2008:131). Enligt FN:s konvention om barns rättigheter har alla barn rätt att, så långt det är möjligt, bli omvårdat av båda sina föräldrar. Barn har rätt till goda uppväxtvillkor, social trygghet och bästa uppnåeliga hälsa. I alla beslut som berör barn ska barnens bästa komma i första hand. Barn som inte kan leva tillsammans med sina föräldrar har rätt att regelbundet träffa dem (Förenta Nationerna, 1989).

För att förbättra möjligheterna för föräldrar att kunna ge sina barn en trygg och bra uppväxt har regeringen tagit fram en strategi för ett utvecklat föräldrastöd. Det finns idag en bred samverkan i Sveriges kommuner kring att erbjuda föräldrastöd och ett flertal program står på agendan.

Vi vet att föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar har ett behov av ett anpassat stöd och de har därför svårt att kunna tillgodogöra sig det generella föräldrastödet som erbjuds (SOU, 2008; Socialstyrelsen, 2005; 2007). Förhoppningen är att PYC ska bidra till att barn som har föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar ska få bättre levnadsvillkor. I den pågående forskningen om PYC finns en intervjustudie av barnens uppfattning om det arbete som deras föräldrar bedriver tillsammans med PYC-handledaren.

Resurser och förutsättningar

Jag som rapportförfattare vill här koppla till inledningen av denna rapport där några viktiga frågeställningar lyftes. Detta rör frågeställningar som implementeringsforskare (Johansson, 2004) sett är av stor vikt när man importerar ett manualbaserat program från en kontext till en annan. Vid reflektion över dessa kan vi dra slutsatser om att vi både var modiga och väl förberedda.

De svar vi på ett tidigt stadium gav de inledande frågorna på sidan 7 ingöt tillräckligt med mod i oss för att ta vi skulle ta oss an projektet. De vetenskapliga teorier som låg till grund för programmet och de kulturella skillnader som fanns kunde vi hantera inom ramen för projektet. Vi hade gott utgångsläge för samarbetet med upphovsmakarna, tillika upphovsrättsinnehavarna, till programmet. Materialet hade vi tillgång till, och vi arbetade med översättning och kontextualisering inom ramen för projektet. Långsiktig planering hade vi dock inte, vi ville först pröva programmet i den svenska kontexten. Långsiktig planering har dock hela tiden funnits med i utvecklingen av projektet.

Johansson (2004) menar att implementering måste ses ur flera perspektiv. Man måste problematisera vad som ska implementeras i relation till ursprunget och var det ska implementeras. Han lyfter fram begreppet översättning och menar att när idéer färdas så händer det saker med idéerna på resans gång.

Ytterligare implementeringsforskare (Fixsen, 2005) poängterar vikten av att arbeta på flera nivåer samtidigt vid implementering av nya metoder. Man måste noggrant välja ut den per-

sonal som ska utbildas, metodstöd måste ges kontinuerligt över tid och det är av stor vikt att man har stöd från ledningen. Det är också viktigt att projektledningen definierar kärnkomponenterna i programmet och att dessa kommuniceras ut med tydlighet till de yrkesverkamma som ska använda sig av programmet.

DISKUSSION

Genomförandet

Tyngden i den här rapporten ligger på det positiva genomslag som programmet fått hos de deltagande verksamheterna och föräldrarna som fått ta del av programmet. Detta är vi naturligtvis både glada och stolta över.

Men för att dra lärdom av tre års arbete är det också viktigt att lyfta fram ett kritiskt resonemang kring vad som faktiskt är genomfört. Hur tänkte vi? Kunde vi tänkt och gjort på annat sätt? Borde vi reagerat på något under resans gång?

Att genomföra arbetet i ett så integrerat forsknings- och utvecklingsprojekt har både för- och nackdelar. Fördelarna inbegriper den närhet till varandra som de båda projekten då har. Det är lätt för forskarna att kommunicera det som ska göras. Det är lätt att uttryckligen be människor om hjälp för att kunna utföra forskningen, och enkelt att direkt kunna förklara eventuella otydligheter.

Denna närhet kan också bli en nackdel om det är forskarna som planerar interventionen. Att forskarna utformar en intervention de sedan forskar på, är vanligt och helt naturligt. Men att forskarna även påverkar genomförandet och planeringen av interventionen kan man ha synpunkter på. Ur den aspekten hade projektet kanske tjänat på om man hade haft tydligare gränser mellan de som planerar och utför interventionen och de som sedan forskar om dess betydelse. Nedan presenteras några reflektioner på några centrala delar i projektet.

Utbildning av personal

Implementeringsforskare (Fixsen et. al., 2005) framhåller vikten av noggrannhet i planeringen av vem som erbjuds utbildning när man ska implementera en ny arbetsmetod. På sidan 21 beskrivs flödet av antalet personer vi utbildat vid de olika utbildningstillfällena. Totalt rör det sig om 294 personer som erhållit grundutbildning i PYC-programmet. Idag har vi, i samtliga nätverk, totalt 77 aktiva PYC-handledare.

Den lärdom vi kan dra av ovanstående utveckling är att man måste vara noga med hur personal väljs ut för att delta i denna sorts utvecklingsarbete. De personer som haft trögt att komma igång med arbetet i familjer har efter en tid i projektet avslutat sitt deltagande.

Det är även en stor personalomsättning i den aktuella yrkesgruppen. Den period då vi kunde se den största andelen avhopp var efter att vi utbildat 120 personer. Vid de två senaste träningstillfällena ställde vi krav på att yrkesverksamma antingen hade familjer som de kunde pröva PYC-programmet i, eller var på gång att starta arbetet i någon familj där PYC kunde vara en lämplig metod. Det är i dagsläget för tidigt att uttala sig om hur det kommer att se ut gällande eventuella avhopp i denna grupp, men det kommer självfallet att följas upp.

Metodstöd

Metodstödet är en annan viktig kärnkomponent i implementeringsarbete. Den modell vi utvecklat med metodstöd i geografiskt avgränsade nätverksgrupper har visat sig framgångsrik. Många är de yrkesverksamma som berättar om att dessa sammanhang varit avgörande för att man både kommit i gång med PYC-arbetet, och därefter fortsatt.

PYC-handledarna har kommit olika långt i sina förberedelser för att ta sig an PYC. Några PYC-handledare har stor erfarenhet av att arbeta i familjer och känner sig bekväma med

att pröva nya metoder. Andra har nyligen påbörjat sitt arbete och behöver mer stöd för att komma igång. Men det är inte alltid rutin är en tillgång. Ibland kan det vara svårt att lära om när man har stor rutin på någon annan metod.

Cheferna

När det gäller implementeringsprocessen är det fler aspekter som är viktiga att tänka på. Förutom valet av vem som utbildas och att ge kontinuerligt metodstöd, är det av största vikt att man har med cheferna i processen. Att cheferna tillstyrker implementeringsprocessen har vi tillförsäkrat genom att det är ett ledningsbeslut att gå med i projektet. Vi borde här haft ett systematiskt arbete gällande information på fler nivåer i ledningssystemen.

Det råder en hel del okunskap om föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar, vilket vi borde uppmärksammat genom informationsinsatser. Vi borde här strävat efter mer dialog om utvecklingsarbete och långsiktigt stöd samt betydelsen av det för målgruppen. Många kommuner har stor personalomsättning på chefstjänsterna. Det är då extra viktigt att arbeta systematiskt och med kontinuitet. Vi kanske inte hade behövt tappa de kommuner som valt att hoppa av om vi hade gjort det i högre grad.

Utvecklingen av projektet

Självklart kunde vi gjort på annat vis. Med facit i hand hade projektet gynnats av en längre tid av eftertänksamhet innan projektstart. Vi hade till exempel tjänat mycket tid på att sätta oss in i ämnet implementering innan projektstart. Vi hade då kunnat planera processen anorlunda. Men, som det oftast är i den här sortens projekt, så har vi fått lära oss av erfarenhet parallellt med vår egen kunskapsutveckling.

Ett tydligt exempel är de yrkesverksamma som vi valt att utbilda. Där är vi mer omsorgsfulla i vårt val idag. Enligt implementeringsforskare (Fixsen et. al., 2005) är frågan om hur man väljer vilka man utbildar en av grundbultarna i implementering av nya metoder. Även cheferna till dem som utbildas är viktiga i implementeringsarbetet. Det måste finnas ett stöd hos ledningen när en ny metod ska implementeras.

Forskningen och planeringen av denna har varit ett utvecklingsarbete i sig i projektet. Frågeställningar och forskningsplaner har vidareutvecklats efter hand. Detta har vid många tillfällen skapat förvirring genom att nya versioner av formulär har distribuerats kontinuerligt. Det har på så vis rått förvirring om vilka dokument av en mängd som varit ”senaste och gällande” versionen. Jag tror både forskning och utveckling hade vunnit på en tydligare uppdelning, med olika mål och uppföljning.

Vi borde också arbetat på att systematiskt och kontinuerligt ha genomfört genomförandeplaner, programteoretiska diskussioner och swot-analyser. Det hade kunnat bidra till att identifiera förändringar som hade lett till ett mer strategiskt planerande av projektet.

En ytterligare reflektion gällande en genomförd swot-analys är att projektet på ett tidigt stadium hade ”engagerade medarbetare som arbetar mer än ordinarie arbetstid” som en styrka. Detta faktum borde ha ringt i en varningens klocka och en organisation borde ha byggts upp för att bära det engagemanget. Engagerade medarbetare innebär oftast ”too much work for not enough pay” (Polizzi Fox m. fl., 2004, s. 172), vilket inte är en hållbar projektplanering på sikt.

Samarbetet med PRC

Vi hade inledningsvis förhoppningar om en tätare kontakt med PRC i Melbourne, Australien. Av detta kan vi dra lärdom att det är av stor vikt att sluta avtal inför allt samarbete. Det är viktigt att teckna ned punkter som man är överens om kring hur samarbetet ska se ut under projekttiden. Det skulle besparat oss en hel del frustration. Vi var uppenbarligen inte överens om hur samarbetet skulle se ut. Vi hade önskat ett tydligare metodstöd via Skype eller videokonferenser för att möjliggöra att få diskutera idéer, frågor och tankar direkt med upphovsmakarna.

De förändringar vi gjort i programmet under resans gång har vi kommunicerat via mejl. Denna konversation avlöpte helt friktionsfritt och med snabb respons. Vi kan heller inte bortse från att PRC har varit ett dragplåster i arbetet. Robyn Mildon's färgstarka och rättframma personlighet har väckt uppmärksamhet vid utbildningstillfällena och mötet med henne har man återkommit till i många samtal.

Vad som är genomfört

Vi kan knyta ihop de tre första projektåren och konstatera att vi har genomfört det vi avsåg att göra. Vi har översatt, bearbetat, anpassat, prövat och utvecklat föräldrautbildningsprogrammet PYC till en svensk kontext. Dessutom har vi utvecklat och prövat en pedagogisk modell för utbildning samt metodstöd för och handledning i programmet. Vi har också undersökt yrkesverksamma och föräldrars uppfattning om programmet.

I det pågående projektet har vi visat att detta är ett program som ger vinster såväl hos föräldrarna som hos de yrkesverksamma. För att fler föräldrar och deras barn ska få ta del av programmet i Sverige behöver vi skapa ett hållbart sammanhang som kan förvalta, vidareutveckla samt utbilda nya användare av programmet. Under de tre projektåren har vi förberett för att skapa ett sådant sammanhang, men vi är inte helt framme vid målet.

Utifrån det mycket goda arbete som nu är gjort vore det mycket olyckligt om vi måste avsluta arbetet utan att ha kunnat skapa detta svenska sammanhang som kan förvalta programmet vidare. Vi har därför ansökt och fått bifall hos Arvsfonden om finansiering för ytterligare nio månader, dvs. under 2014.

De fyra FoU-enheter som är engagerade i projektet har under hela projekttiden diskuterat ägande och förvaltarens ansvar av den svenska versionen av PYC. Dessa samtal har under projekttiden intensifierats, allteftersom erfarenheter vunnits i projektet. Diskussionerna har rört sig om olika tänkbara former av förvaltande, dels i förhållande till Parenting Research Centre (PRC) i Australien, som skapade programmet, samt de fyra FoU- enheterna.

I dagsläget är FoU-enheterna överens med PRC om ett förvaltande av den svenska versionen. Ett intentionsbrev är undertecknat som syftar till att formulera FoU-enheternas förvaltarens ansvar av den svenska versionen av PYC. Avtalsskrivande har inletts. FoU-enheterna föreslås vara programmets hemvist i Sverige och ha rätt att utveckla och ytterligare anpassa den svenska versionen till svenska förhållanden. Vidare planeras för utvecklandet av utbildningar i PYC-programmet, både för de personer som ska utbilda de yrkesverksamma samt för de yrkesverksamma som ska arbeta med programmet med föräldrarna.

YTTERLIGARE 9 MÅNADER

Det övergripande syftet med ytterligare projekt tid är att skapa en hållbar hemvist för förvaltandet av svenska PYC (Swe-PYC).

Under kommande nio månader avser projektgruppen att genomföra följande:

1. Skriva avtal.
2. Upprätta utbildnings- och kursplaner.
3. Arbeta fram en lämplig organisation.
4. Fortsatt kompetensutveckling av yrkesverksamma.
5. Påbörja en anpassning av Swe-PYC till en digital miljö.

SLUTORD

Syftet med denna rapport har varit att sammanfatta tre års arbete med kompetensutveckling och implementering av PYC. Projektet löper på i förändrad form ytterligare nio månader. Syftet med förlängningen av projektet är att skapa en hållbar hemvist för PYC i Sverige. Detta ger oss ytterligare möjligheter att fortsätta att undersöka betydelsen av PYC. Det är av yttersta vikt att denna forskning blir genomförd, för att öka kunskapen om en mycket utsatt grupp föräldrar och deras barn i vårt land samt för att utveckla PYC som metod för stöd och utbildning till dessa familjer.

Som biträdande projektledare och rapportförfattare är det min stora förhoppning att PYC-programmet när arbetet är slutfört ska bli ett ”blomblad” på den svenska föräldrastödsblomman. Den nationella strategin för ett utvecklat föräldrastöd har som mål att alla föräldrar ska kunna erbjudas föräldrastöd tills dess att barnet fyller 18 år (Socialdepartementet, S1013.10). PYC blir i detta sammanhang ett viktigt komplement till det övriga föräldrastödet som erbjuds i Sverige. Många personer med intellektuella och/eller kognitiva funktionsnedsättningar har inte förmåga att tillgodogöra sig det föräldrastöd som tidigare fanns utvecklat i Sverige. De behöver ett sådant anpassat stöd som PYC-programmet erbjuder.

Arbetet med PYC genererar mycket kunskap och erfarenheter. Det ska bli mycket spännande när forskningen om PYC:s effekter är klar. Jag ser fram emot såväl vetenskapliga artiklar som en gemensam FoU-rapport där erfarenheter från båda projekten redovisas.

REFERENSER

- Bengtsson, L. (2009) Rapport från behovsinventering av målgrupperna barn, unga och familjer i utsatta livssituationer den 27 maj 2009. FoU Sjuhärad Valfärd, Borås.
- Feldman, MA. Preventing Child Neglect: Child-Care Training for Parents with Intellectual Disabilities. *Infants and Young Children* 1998;11(2):1–11.
- Feldman, MA.; Case, L.; Towns, F.; Betel, J. (1985) Parent Education Project 1: Development and nurturance of children of mentally retarded parents. *American Journal of Mental Deficiency*. 3: 253–258.
- Feldman, MA., Towns, F., Betel, J., Case, L., Rincover, A. & Rubino, C.A. (1986). Parent Education Project II. Increasing stimulating interactions of developmentally handicapped mothers. *Journal of Applied Behavior Analysis*. 1:23–37.
- Fixsen, DL. et. al. (2005). *Implementation research: a synthesis of the literature*. Tampa: University of South Florida.
- Förenta Nationerna (1989). Barnkonventionen. (orig. Convention on the rights of the Child, New York: UN).
- Förenta Nationerna (1948). Konvention om mänskliga rättigheter. (orig. Universal Declaration of Human Rights, New York: UN).
- Förenta Nationerna (2006b). Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. (orig. Convention of the Rights of Persons with Disabilities, New York: UN).
- Jakobsson, I-L. (2007). *Föräldrakraft – En studie om implementering av ett föräldrastödsprogram* i Bergsjön, Linnéstaden, Mark och Orust. FoU i Väst/GR.
- Johansson, S. (2004). *Implementering av BBIC-projektet I socialtjänstens organisationer. En studie av den lokala organiseringen av projektet Barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Joyce, B., & Showers, B. (2002). *Student achievement through staff development* (3rd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- McGaw, S. (2000). *What works for parents with learning disabilities?* Ilford: Barnardo's.
- Mildon, R., Wade, C. & Matthews, J. (2008) Considering the Contextual Fit of an Intervention for Families Headed by Parents with an Intellectual Disability: An Exploratory Study. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 21:377–387.
- Poliizi Fox, D., Gottfredson, D., Kumpfer, K. & Beatty, P. (2004). Challenges in Disseminating Model Programs: A Quality Analysis of the Strengthening Washington DC Families Program. *Clinical Child and Family Psychology Review*. Vol 7, No. 3, September 2004.
- Skerfving, A. (2005). *Att synliggöra de osynliga barnen*. Gothia Förlag: Stockholm.
- Socialdepartementet. *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – En vinst för alla*. S2013.010.
- Socialstyrelsen (2005). *Föräldrar med utvecklingsstörning och deras barn – vad finns det för kunskap?* Sverige: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2007). *Barn som har föräldrar med utvecklingsstörning*. Sverige: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2010) *Alltjämt ojämlikt – Levnadsförhållanden för vissa personer med funktionsnedsättning*. Sverige: Socialstyrelsen.

SOU 2000:20. *Steriliseringsfrågan i Sverige 1935–1975*.

SOU 2008:131. *Föräldrastöd – en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd till föräldrar i deras föräldraskap*. Stockholm.

Starke, M., Wade, C., Feldman, M. & Mildon, R. (2013) Parenting with disabilities: Experiences from implementing a parenting support programme in Sweden. *Journal of Intellectual Disabilities* 2013 17:145.

Tymchuck, A. (2001). In A Family life. Tymchuck, KC Lakin & R Luckasson (eds) *The forgotten generation. The status and challenge of adults with mild cognitive limitations*. Baltimore: Paul H Brookes Publishing Co.

BILAGOR:

Broschyr till yrkesverksamma, sid 1–2

**Parenting
Young
Children**

Ett utbildningsprogram i hemmiljö
Producerat av The Parenting Research Centre

**Parenting
Young
Children**

PYC – en utbildning för föräldrar

Vad är PYC?

Parenting Young Children (PYC) är ett utbildningsprogram för föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar. Det riktar sig till föräldrar som har barn som är yngre än sju år. Programmet används i hemmet eller i hemliknande miljöer.

Syftet är att stärka och utveckla föräldrarnas förmåga till samspel med och omvårdnad av barnet.

PYC är utarbetat vid Parenting Research Centre i Melbourne, Australien och sammanställt utifrån mångårig forskning genomförd av Sheila Eyberg och Maurice Feldman.

PYC i Sverige

Sedan 2010 pågår ett nationellt forsknings- och utvecklingsprojekt för att pröva och utveckla PYC till svenska förhållanden. Detta görs i samarbete mellan Parenting Research Centre Melbourne, Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet, FoU Sjuhärad Valfärd, FoU Väst/GR och Regionförbundet Uppsala län. Dessutom deltar Bräcke Diakoni, FUB (Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning), Rädda Barnen samt SUF-kunskapscentrum. Projektet förväntas pågå t.o.m. 2014.

Vem kan använda programmet?

Yrkesverksamma som i sitt arbete möter föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar men även andra föräldrar som kan ha svårigheter med föräldraförmåga, kan ha nytta av att använda PYC.

För att använda programmet behöver yrkesverksamma utbildning och kontinuerligt metodstöd. Grundutbildningen omfattar tre dagar. Det ges även en vidareutbildning omfattande två dagar.

Hur är programmet uppbyggt?

PYC genomförs efter en manual som innehåller fyra avsnitt.

Avsnitt 1: Att utveckla insatsen

Här klargörs föräldrarnas och PYC-handledarens respektive uppgifter och roller under utbildningen. Förälder och PYC-handledare identifierar mål med utbildningen. Mål är något som föräldern vill förbättra eller förändra i relation till omvårdnad och samspel med barnet. Förälder och handledare bestämmer vilket pedagogiskt material som ska användas och formar innehållet för att nå det uppsatta målet.

Avsnitt 2: Undervisningsstrategier för att lära ut förmågor

Detta avsnitt riktar sig till handledaren och handlar om allmänna principer för undervisning, olika undervisningsstrategier, pedagogiska metoder samt hjälp och tips i undervisningen av föräldrar.

Avsnitt 3: Omvårdnad och samspel

Här återfinns instruktioner och information om varje övningsmoment.

Modul 1: Omvårdnadskunskaper

Denna modul är inriktad på undervisning i praktisk omvårdnad och skötsel av barnet och syftet är att föräldern ska tillägna sig kunskaper om barnets basala behov och föräldrarnas uppgifter. Till handledarens och föräldrarnas hjälp finns checklistor och avstämningslistor för olika situationer som är anpassade till olika åldrar.

Modul 2: Samspel mellan förälder och barn

Här tränas föräldern i olika relationsskapande situationer såsom att leka tillsammans med barnet på ett för barnet stimulerande sätt och att uppmuntra barnet i olika situationer.

Avsnitt 4: Tillvägagångssätt för ett framgångsrikt genomförande

Detta avsnitt handlar om olika tekniker som ökar förutsättningen för att programmet ska genomföras framgångsrikt. Här finns material som den yrkesverksamma stämmer av mot för att utvärdera sin egen insats. Olika strategier presenteras också för att stödja generalisering och bibehållande av de färdigheter som föräldern tillägnat sig.

Vad vet vi om resultatet av programmet?

En utvärdering av PYC gjord i Australien visade:

- Föräldrar med inlärningssvårigheter upplever att de får stöd och hjälp i sitt föräldraskap.
- Föräldrar som deltagit är mycket nöjda och tycker att programmet svarat mot deras behov.
- Stress och situationer av oro minskade signifikant för föräldrar och familjer.
- Föräldrarna upplevde ett ökat självförtroende och ökad tillfredsställelse med sin föräldraförmåga.
- Barnens känsloutbrott minskade.
- Kvaliteten i hemmiljön ökade.
- Samhörighet och dialog mellan barn och föräldrar ökade.
- Generellt upplevde de familjer som deltog att de var mycket nöjda med programmet och de ansåg att det varit till stor hjälp för att utveckla föräldraförmågor.

Vill du veta mer?

Du är välkommen att kontakta:

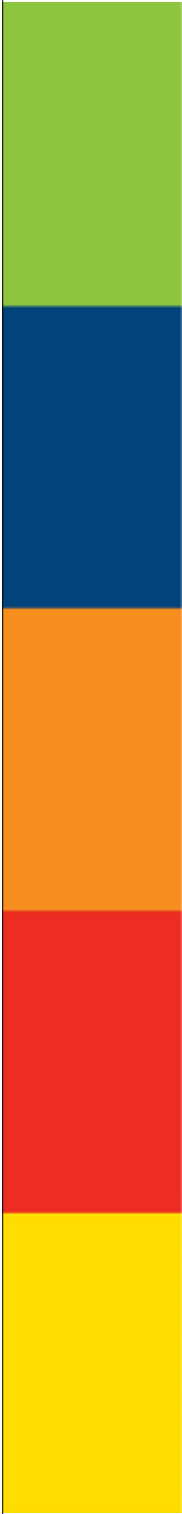
Mikaela Starke, projektledare
Institutionen för socialt arbete,
Göteborgs universitet, tfn: 031-786 18 87,
mikaela.starke@socwork.gu.se

Lisbeth Mensas, biträdande projektledare
FoU Sjuhärad Valfärd
Tfn: 033-435 47 37, lisbeth.mensas@hb.se

Mer information om PYC finns på:

www.parentingrc.org.au
www.fous.se

**Parenting
Young
Children**

Ett utbildningsprogram i hemmiljö
Producerat av The Parenting Research Centre

**Parenting
Young
Children**

Information om programmet

”PYC:en – en utbildning för föräldrar”

Läs gärna detta tillsammans med någon du känner väl och har förtroende för.

Vad är PYC:en?

PYC:en är ett utbildningsprogram för föräldrar som har barn som är yngre än sju år. Programmet kommer från Australien och har därför ett engelskt namn, Parenting Young Children, PYC. På svenska betyder det ungefär ”att ta hand om yngre barn”. I Sverige kallar vi utbildningen för PYC:en.

Att vara förälder kan vara svårt. Föräldrar kan därför behöva stöd och hjälp. Till exempel att få tips på hur föräldern sköter sitt barn eller leker med barnet.

PYC:en vänder sig till föräldrar som har eller upplever svårigheter i sitt föräldraskap. Det kan handla om att uppfatta barnets behov och/eller att vara med sitt barn.

Att föräldrar tycker det är svårt kan ha flera olika orsaker. Det kan bero på att föräldern är ensam ansvarig för barnet. Föräldern kanske inte har släkt och vänner att fråga om hjälp och råd. Eller att föräldern tycker det är svårt att förstå barnets behov.

PYC:en används i hemmet eller i hemmiljö. Utbildningen ska stärka och utveckla föräldrars förmåga att ta hand om, uppfatta barnets behov och att vara med sitt barn.

Vad kan vara bra med PYC:en?

Föräldrar som har använt PYC:en tycker att de har fått lära sig att ta hand om sitt barn. De säger att:

- ... de har fått mer kunskap om hur det är att vara förälder,
- ... PYC:en har minskat deras stress,
- ... de har fått bättre självförtroende,
- ... de har blivit bättre som föräldrar,
- ... barnen har blivit lugnare,
- ... hemmiljön har blivit bättre,
- ... det är lättare att trivas hemma,
- ... de känner sig mer som en familj och pratar mer.

Hur går det till att vara med i PYC:en?

Om du vill vara med i föräldrautbildningen får du först information muntligt och skriftligt. Du får det av någon som du träffar på habiliteringen, i socialtjänsten eller kanske på MVC eller BVC. Han eller hon som berättar för dig om PYC:en har själv gått en utbildning för att bli handledare. Han/hon har lärt sig att lära ut vad en förälder behöver kunna.

Det är du och din handledare som bestämmer om du ska delta i PYC:en. Men först ska du förstå vad PYC:en är. Har du en partner så kan han/hon också delta i PYC:en.

Hur lång tid tar det att genomföra PYC:en?

Du och din handledare bestämmer gemensamt vad som är viktigt att träna på. Det kan bli många delmål eller bara några få. Du och din handledare gör tillsammans upp en planering med mål och delmål. Om din partner också deltar i PYC:en kan det vara olika delmål för dig och för honom/henne. Det är därför svårt att från början veta precis hur lång tid utbildningen tar.

De resultat som du når i PYC:en kommer att skrivas ner tillsammans med det som vanligtvis antecknas där din handledare jobbar.

Vad lär man sig i PYC:en?

Flera olika delar ingår i programmet. Alla delarna har att göra med hur det är att ta hand om ett barn:

En del handlar om vad barn behöver och vilka som är föräldrarnas uppgifter. Här ingår exempelvis att byta blöja, att mata och att bada barnet.

En annan del gäller relationen mellan föräldrar och barn. Relationen kan tränas genom att:

- leka med barnet,
- uppmuntra barnet i olika situationer,
- vara en förebild för barnet.

Hur går PYC:en till?

I PYC:en lär du dig de föräldrakunskaper som du vill träna på. Du och din PYC-handledare gör uppgifter och övningar tillsammans. Ibland är barnet med. Ibland görs övningar utan barnet.

- PYC-handledaren visar hur du kan göra. Därefter övar du och din PYC-handledare tillsammans.
- Du och din PYC-handledare tränar på olika saker.
- Ni gör olika aktiviteter. Du och din PYC-handledare går igenom vad ni har gjort.
- Du och din PYC-handledare pratar med varandra.

Frågor om PYC:en

Vill du veta mer om PYC:en kan du kontakta:

Mikaela Starke, projektledare
Institutionen för socialt arbete,
Göteborgs universitet, tfn: 031-786 1887,
mikaela.starke@socwork.gu.se

Lisbeth Mensas, biträdande projektledare
FoU Sjuhärad Vålfärd
Tfn: 033-435 47 37, lisbeth.mensas@hb.se

Utvärderingsblankett från utbildningstillfällena

Utvärdering av PYC träning

November 2013

Vänligen markera med ett kryss, det alternativ som bäst stämmer överens med din uppfattning om träningen

1. Hur tyckte du att kvaliteten på träningen var?

5	4	3	2	1
Mycket bra	Bra	Ganska bra	Dålig	Mycket dålig

2. Gav träningen tillräckligt med utrymme för aktivt deltagande?

5	4	3	2	1
Ja, definitivt	Ja	I stort sett	Nej	Nej, absolut inte

3. Gav träningen tillräckligt med utrymme för praktiska övningar?

5	4	3	2	1
Ja, definitivt	Ja	I stort sett	Nej	Nej, absolut inte

4. Hur uppfattade du träningens innehåll?

5	4	3	2	1
Mycket bra	Bra	Ganska bra	Dåligt	Mycket dåligt

5. Om du skattar träningen i sin helhet, hur nöjd är du?

5	4	3	2	1
Väldigt nöjd	Nöjd	Ganska nöjd	Missnöjd	Väldigt missnöjd

6. Kommentarer och förslag på hur träningen kan förbättras:

Tack för hjälpen!

Parenting Young Children PYC

Parenting Young Children PYC

- Syftar till att stärka och utveckla föräldrarnas förmåga till samspel med och omvårdnad av barnet
- Föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar
- Barn upp till 7 år
- Programmet används i hemmet eller i hemliknande miljöer

Vilka föräldrar?

- Tillhör LSS
- Gått i särskola
- Ej uppnått kunskapsmålen i åk 9
- Passar inte in i annan tillgänglig föräldrautbildning
- Identifierar sig själv som en person som lär sig bäst :
 - genom att göra
 - individuellt istället för i grupp

Hur är programmet uppbyggt?

- Avsnitt 1: Att utveckla insatsen
- Avsnitt 2: Undervisningsstrategier
- Avsnitt 3: Omvårdnad - samspel
- Avsnitt 4: Tillvägagångssätt för ett framgångsrikt genomförande

Processen för ett individuellt utformat PYC-arbete

Att tydliggöra roller

- Ta reda på vilka förväntningar föräldern har på arbetet som ni ska göra tillsammans
- Tydliggör:
 - Vad som förväntas av dig och av föräldern
 - Vilka roller ni har
- Stäm av med föräldern att ni är överens om och samtycker till era uppgifter

Att sätta upp mål tillsammans

VEM	Föräldern
GÖR VAD	Ska leka med barnet
HUR VÄL	I minst 10 minuter före Bolibompa
NÄR	Varje dag den här veckan

Undervisningsstrategier

- Lärandedträning
 - Används vid kunskapsbaserade färdigheter
- Rollspel
 - Används vid praktiska färdigheter
- Coaching
 - Används vid praktiska färdigheter när föräldern har vissa förkunskaper

Verktyg

- Självsfattning
- Checklistor
- Scenariekort
- Kontroll av bibehållande av färdigheter

Några forskningsresultat

*Sara: Jag tycker många
föräldrar skulle ha det här.
Intervjuaren: Ja. Därför att?
Sara: För att det är så himla bra
man lär sig väldigt bra.... Och
att man är duktig (skrattar)*

Sammanfattningsvis visar forskning att ...

- Föräldrar
 - Stöd genom fungerande informella och formella nätverk
 - Föräldrautbildning
- Yrkesverksamma
 - Att samtala med barn och vuxna med intellektuella funktionshinder
 - Intellektuella funktionsnedsättningar och dess konsekvenser
 - Levnadsförhållanden för barn, föräldrar och familjer

Sammanfattningsvis visar forskning att ...

- Föräldrar tycker att:
 - För många yrkesverksamma är delaktiga i familjen
 - Yrkesverksamma lyssnar inte till dem
 - Blir inte behandlade som vuxna
- Yrkesverksamma tycker att:
 - Föräldrarna inte är samarbetsvilliga, de förstår inte och de vill inte
 - Bristande kunskap om funktionshindret och dess konsekvenser
 - Behov av metoder

Några svenska forskningsresultat Parenting Young Children

Intervjuer och fokusgrupper visar att...

Föräldrar och yrkesverksamma tycker att programmet har bidragit till att samspelet mellan dem har förbättrats.

Yrkesverksamma säger...

- Delvis ny pedagogik
 - Bemötande
- Stimulerar att arbeta med föräldrar och barn i fokus utifrån ett empowerment perspektiv
 - Arbetsmetodik
- Kommunikativa redskap som förtydligar och minskar missförstånd
 - Struktur
- Möjliggör struktur i miljöer som är komplexa
- Synliggör det som fungerar och det som behöver förbättras

PYC's bidrag

- Självvärderingen:
 - reflektion över den egna insatsen i familjerna utgör en del av kompetensutvecklingen.
- Samverkan och samarbete:
 - Mellan föräldrar och yrkesverksamma
 - Stimulerar dialog samt kontakt
 - Mellan föräldrar och barn
- PYC kan kompletteras med andra metoder
- PYC styrker att arbetet i familjen måste få ta tid

Föräldrar

- **Utbildningen har varit bra för den bidrar till förändring:**

- För föräldern

Jag har lärt mig mer om föräldraskap, vad jag ska göra och hur och det är lättare för mig att göra saker nu

- För barnet

Det har blivit bättre för mitt barn, jag kan ta hand om honom bättre och vi har ett bättre samspel. Han har fått det bättre.

- Relationen till partnern

Jag kommer bättre överens med min partner än vad vi gjorde tidigare.

Föräldrar

Utbildningen har varit bra för det genomförs i hemmet

”...när Oscar är med så är ju han sin hemmamiljö... det känns bättre för honom att vara här hemma där han känner till, än att åka till ett ställe som är helt osäker på då.”

Föräldrar

Utbildningen har varit bra för att samarbetet med de som kommer hem har blivit bättre:

En mamma säger :

"...det är lättare att prata med henne nu"

Utbildningen har varit bra för de yrkesverksamma berömmar och ger positiv feedback

En pappa säger:

"Får man bara negativa grejer hela tiden, så ger man ju upp. Då lyssnar man inte längre".

Föräldrar

Utbildningen har varit bra för att de yrkesverksamma är tydligare med vad som ingår i föräldraskapet:

- Omvårdnaden om och samspelet barnet:

"Jag leker bättre med honom nu än jag gjorde förut".

Utbildningen har varit bra för den stimulerar och motiverar till att fortsätta:

- *"... Man har ju lättare att göra saker, man blir gladare".*

Sammanfattningsvis

- Programmet visar på en förbättrad samverkan mellan föräldrar och yrkesverksamma
- Identifierade områden:
 - Kompetensutveckling av föräldrar och yrkesverksamma
 - Användande av adekvata metoder

Tack!

Finansieras av:
Kommittén för rättighetsfrågor,
Västra Götalandsregionen

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv
och välfärd (FORTE)

Stiftelsen för internationalisering av
högre utbildning och forskning
(STINT)

Arvsfonden

Parenting Young Children – PYC

Projektet Parenting Young Children, PYC, är ett utbildningsprogram för föräldrar med intellektuella funktionsnedsättningar, som har barn som är yngre än sju år. PYC-programmet används i hemmet eller hemliknande miljöer och syftet är att stärka och utveckla föräldrarnas förmåga till omvårdnad och samspel med barnet. Programmet vänder sig till yrkesverksamma som möter dessa föräldrar eller andra föräldrar som har svårigheter med sin föräldraförmåga.

PYC beviljades medel från Arvsfonden och inleddes 2011. Projektet har sitt ursprung vid PRC, Parenting Research Centre, i Melbourne, Australien. Den här rapporten summerar tre års utvecklings- och implementeringsarbete av projektet i Sverige, fram till mars 2014. Forskningsdelen inom Parenting Young Children kommer att fortsätta i ytterligare cirka två år.

PYC-projektet är idag prövat i 26 svenska kommuner och resultaten är goda. Föräldrar, yrkesverksamma och chefer är alltigenom positiva till programmet. De positiva omdömena sammanfattas allra bäst av en deltagande förälder: "För första gången sedan Hjalmar föddes tycker jag det är riktigt roligt att vara mamma!"

Ett utbildningsprogram i hemmiljö
Producerat av The Parenting Research Centre

